Пам'ятаймо про Україну!

SVOBODA СВОБОДА

UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

VOL.CV. № 20 FRIDAY, JANUARY 30 1998 PARSIPPANY and NEW YORK CENTS 75 -ЦЕНТІВ ПАРСИППАНІ І НЮ ЙОРК П'ЯТНИЦЯ, 30-го СІЧНЯ 1998 р. Ч. 20 РІК CV

Рада Европи помилувала Україну

Страсбург, Франція. — 27-го січня Рада Европи вирішила не карати Україну за порушення мораторію на смертну кару, повідомило агентство Ройтерс. Урядові особи України заявили раніше, що санкції можуть лише пошкодити демократії, яка зароджується в країні.

Як відомо, Україна, вступаючи в листопаді 1995 року до цієї 40-членної організації, пообіцяла зупинити смертну кару, але не зробила цього. За період від січня 1996 до березня 1997 року в Україні страчено щонайменше 180 осіб. Це змусило комісію Ради Европи з прав людини звернутися до Парляментарної асамблеї з проханням припинити уповноваження української делегації.

Але асамблея після того, як Україна застерегла, що такі дії зіграють на руку екстремістам у наступних парляментарних виборах, відкинула заклик . Член Української делегації Володимир Яворівський заявив, що всі демократичні сили в Україні є за скасування смертної кари. „Ваші рішення не повинні стати каменем, кинутим на українську демократію", — сказав він.

Рада Европи домагається, щоб мораторій на смертну кару став частиною офіційної політики Києва. У своєму документі організація висловила сподівання, що Україна більше не порушуватиме цей мораторій, бо в іншому разі рішення буде переглянено.

Смертну кару повинні скасувати всього 11 членів Ради Европи. Страту передбачають військові кримінальні кодекси Албанії, Болгарії і Кипру, під час війни вона стає легальною в Естонії, Латвії, Литві та Мальті і за військові злочини дається в Великобританії, Росії, Туреччині й Україні.

СТВЕРДЖЕННЯ І ЗАКЛИК

Контрольної Комісії Українського Народного Союзу

Контрольна Комісія Українського Народного Союзу в складі Степан Гавриш, Василь Пастушок, Стефанія Гевник, інж. Анатолій Дорошенко і мгр Іван Винник згідно статутових обов'язків перевели перевірку цілости союзової господарки в часі від суботи, 31-го жовтня, до 5-го листопада 1997 року.

У висліді згаданої перевірки Контрольна Комісія стверджує слідуюче:

Під час звітового часу, а саме від 1-го січня до 30-го вересня 1997 року, були переведені важливі фінансові операції у зв'язку із продажем союзової будівлі в Джерзі Ситі і купна нового приміщення в Парсиппані.

1. *Фінансова господарка.*

У вересні остаточно продано при 30 Монтгомері вулиці в Джерзі Ситі 15-поверховий будинок за суму 21,200,000 дол. Того ж місяця куплено нове двоповерхове приміщення коштом 4,931,250 долярів в Парсиппані, Н. Дж. До цієї суми належить додати 1,200,000 дол. на покриття ремонту будинку та влаштування канцелярій УНС і „Свободи".

Аналізуючи продаж будівлі в Джерзі Ситі, то Контрольна Комісія є зобов'язана інформувати про це, що останньо будівля мала поважні недобори, а доказом того служить 1996 рік, коли дефіцит виносив 1,142,923дол. Дефіцит покрито коштом резерви, яка на 1-го січня 1997 року перед продажею будинку виносила 6,530,660 дол. Нове союзове приміщення в Парсиппані при раціональній господарці має можність покрити адміністраційні й інші видатки із рентування двох поверхів.

2. *Справи Організаційного відділу.*

Знаємо, що Організаційний відділ є найважнішою клітиною існування УНСоюзу тому, що нові члени є запорукою росту установи. Чим більше нових членів, тим більше приходить членських вкладок, що є фінансовою базою Союзу. В звітовому часі від 1-го січня до 30-го вересня придбано 643 нових членів, забезпечених на загальну суму 18,853,737 дол. Хто придбав згаданих членів? Згідно зі статистичними даними, професійні організатори Америки в числі 12 придбали 120 нових членів, забезпечених на суму 5,500,000 дол., а 17 професійних організаторів Канади під наглядом Роберта Кука придбали 133 нових членів, забезпечених на суму 11,609,000 дол. Разом 29 професійних організаторів придбали 253 нових членів, забезпечених на загальну суму 17,109,000 дол. У цей самий час відділові секретарі, невтомні будівничі Союзу, придбали 390 нових членів на суму 1,744,737 дол. Згадуючи професійних організаторів Канади, то слід згадати і це, що вони продають не тільки поліси забезпечення УНСоюзу, але також продають забезпечення канадських комерційних компаній.

(Закінчення на стор. 7)

ЗСА готові самостійно дати відсіч Іракові

Вашінгтон. — Меделин Олбрайт, секретар Державного департаменту заявила, що ЗСА готові діяти самостійно, коли зайде потреба щоб зупинити Ірак у його намаганнях виробляти хемічну і біологічну зброю масового знищення.

Хоч М. Олбрайт ще раз підкреслила пересторогу президента Билла Клінтона, котру він минулого вівтірка, 27-го січня, включив у свій виступ з приводу звітування про стан Унії, то все ж таки її заява, хоч і не надто популярна серед багатьох політичних кіл, зокрема серед союзників ЗСА за кордоном, дає дещо до думання навіть самому Саддамові Гуссейнові. У той самий час, офіційні чинники Білого Дому і Пентагону намагалися переконувати зацікавлених, що це є тільки готовість а не негайна можливість будь-якого збройного удару.

Тим часом Ірак каже, що правдоподібно звернеться до Міжнародного суду справедливости, щоб втрутився у цю безвихідну ситуацію. Іракський міністер закордонних справ Мохаммед Саід аль Сагад твердить, що Уряд президента Б. Клінтона намагається зробити Ірак своїм „козлом відпущення" тільки для того, щоб відвернути увагу від своєї „нікчемної кризи".

Публічно арабські державні керівники не схвалюють застосування збройної сили проти Іраку. Одначе у приватних розмовах з дипломатами в країнах околиць Перської затоки, ті ж самі керівники кажуть, що не мали б нічого проти збройних ударів на забудови іракських збройних схоронищ, у котрих можна переховувати зброю масового знищення, котра є також і загрозою для всіх країн-сусідів Іраку. Ця розбіжність публічних і приватних поглядів, каже багато про арабський сентимент щодо Іраку.

Фундаменталісти в Пакістані здобули нову перемогу

Ісламабад, Пакістан. — Проісламський уряд прем'єр-міністра Наваза Шаріфа запровадив нові правила для державної телевізії, базовані на законах ісламу.

Відтепер в телевізійних програмах підлягатимуть суворій цензурі всі епізоди, в яких бодай частина людського тіла може бути показана оголеною. Заборонено також реклями, в яких молоді гарні жінки демонструють нові сорти мила або шампуні. На телевізійному екрані жінка не сміє бути одягнена у джинси чи у „спокусливі" плаття. Якщо певну програму ведуть спільно телевізійники чоловічої і жіночої статі, то вони мусять перебувати в у протилежних кінцях залі. Зі закордонних кінофільмів нещадно вирізуються сцени насильства, сексу і нецензурна мова.

Коментуючи цей крок уряду, його представник Саддік уль-Фарук сказав: „Заборони спрямовані не на придушення свободи творчости, а на підтримку багатих художніх традицій ісляму. Ми знаємо, де проходить межа. Ніхто не сміє збуджувати в людях тваринні інстинкти".

Нові правила приведуть до того, що з державного телевізійного каналу підуть реклямодавці, а з ними і великі гроші, без яких громадська телевізія не виживе.

Водночас пакістанська влада вживає все нових заходів для компромітації попереднього уряду країни, очолюваного Беназір Бгутто, яка, на думку ісламських фундаменталістів, заподіяла багато шкоди, наближуючи Пакістан до західних культурних цінностей. Цими днями кабінет міністрів проголосив, що заплатить мільйон фунтів стерлінгів англійській приватній слідчій агенції, якщо вона встановить суму капіталів, нібито незаконно вивезених Б. Бгутто зі своєї країни.

Кримський лідер задоволений Президентом України

Симферопіль. — Голова Верховної Ради Криму Анатолій Гриценко похвалив Президента України Леоніда Кучму за те, що він наклав вето на виборчий закон, прийнятий парляментом автономії.

Л. Кучма сказав, що закон цей порушує Конституцію України, бо дозволяє бути обраними до Верховної Ради Криму лише українським громадянам, які мешкають на території півострова.

Президент також зазначив, що на півострові ще зарано переходити до пропорційної виборчої системи, передбаченої в законопроєкті. Він додав, що такий крок може розпалити політичну боротьбу в автономії.

А. Гриценко назвав Л. Кучму „гарантом Конституції", однак голова Верховної Ради України Олександер Мороз гостро скритикував президентське вето.

В Україні

(З інформацій УНІАР)

„ГРОМАДА" ЗВЕРНУЛАСЯ ДО МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

ЧЕРНІВЦІ. — Голова всеукраїнського об'єднання „Громада" Павло Лазаренко під час зустрічі з громадськістю та представниками засобів масової інформації у Чернівцях повідомив, що очолювана ним партія звернулася до міжнародних організацій із закликом „не дати нинішньому режимові зірвати парляментарні вибори в Україні". П. Лазаренко уточнив, що „Громада" звернулася за підтримкою до Франції, Канади та Німеччини. Першим симптомом того, що влада хоче зірвати вибори до Верховної Ради, є заява радника Президента Анатолія Гальчинського з пропозицією ввести в Україні на три роки президентське правління. Крім того, сказав Лазаренко, в Україні триває „неприховане цькування опозиції, голову Верховної Ради Олександра Мороза цькують уже чотири роки, проте він не дозволяє втягнути парламент у політичні та економічні афери режиму". За словами П. Лазаренка, є підстави вважати, що план невтралізації „громади", про який писали російські газети, існує насправді. (Мова йде про надруковану в російській газеті „Правда-5" інформацію про нібито існуючий плян дій проти Лазаренка і його партії" та копію документу, під яким начебто стоїть підпис Володимира Горбуліна).

Л. КРАВЧУК ЗРОБИВ СВІЙ ВИБІР

КИЇВ. — Колишній Президент України Леонід Кравчук оголосив про свій вступ до Соціял-Демократичної Партії України (об'єднаної), зокрема до київської організації цієї партії. За словами Л. Кравчука, „не можна успішно будувати державу, не спираючись на сильну політичну партію". А українському народові, на думку колишнього Президента, „найбільш притаманні соціял-демократичні ідейні погляди". Соціял-демократія в Україні формується як центристська сила, і Л. Кравчук вірить, що майбутнє держави пов'язано з соціял-демократією. Не випадково ж половина українських партій заявила про таку орієнтацію, сказав Кравчук. Як уже інформовано, Л. Кравчук очолює список кандидатів на депутатів України від СДП(о) у багатомандатній загальнодержавній виборчій окрузі.

ХАРКІВЩИНА ЗАРЕЄСТРУВАЛА КАНДИДАТІВ.

ХАРКІВ. — Комісії у виборчих округах области зареєстрували перших 29 кандидатів на депутатів від 14-ох одномандатних округ Харківщини. З числа зареєстрованих — 15 кандидатів від партій та бльоків, 14 — самовисуненні та від трудових колективів. Загальне число заяв, поданих на реєстрацію — 147. Понад 100 заяв подано самовисунені, близько 30 заяв подано кандидатами від трудових колективів. Серед зареєстрованих у 181-ій виборчій окрузі є : секретар обласного комітету КПУ, заступник директора державної будівельної організації „Русь-96" Микола Романов; президент фірми „Лоск" Юрій Кононенко, самовисунений; колишній міністер зв'язку, директор українського підприємства міжміського зв'язку Валерій Єфремов, самовисунений, позапартійний; директор акціонерного товариства Геннадій Бірюков, член партії „Громада"; директор Інституту Шовківництва О. Головко, самовисунений, член Аграрної Партії України.

ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ ПРОТЕСТУЮТЬ

КИЇВ. — Близько 100 звільнених у резерву офіцерів, які входять до Незалежної Профспілки Військовослужбовців України, до Національної Профспілки „Військова єдність" і громадської організації військовослужбовців Київського гарнізону „Витязь", провели віче. За словами майора Національної гвардії України Олександра Лалака, який очолює Незалежну Профспілку Військовослужбовців України, учасники віча вимагали погашення заборгованости та належного соціяльного забезпечення родин військовослужбовців, яких звільняють з армії при її скороченні. В Україні, за словами О. Лалака, відсутня законодавча база щодо гарантій соціяльного забезпечення, а „бідна держава неспроможна цивілізовано здійснити скорочення силових структур". О. Лалак повідомив, що одною з найголовніших вимог вояків є забезпечення житлом близько 70,000 офіцерських родин. Майже дві третини офіцерів, яких передбачається звільнити з армії у 1998 році, не мають житла і Міністерство Оборони заборгувало їм з виплатою зарплатні за 3–4 місяці. Національній гвардії заборговано 1–2 місяці.

ФІНАСОВУ ПОЛІТИКУ ПОГОДЖЕНО

КИЇВ. — Голова правління Національного Банку України (НБУ) Віктор Ющенко сказав на пресовій конференції, що всі зміни в фінансовій політиці держави погоджено з міжнародними фінансовими організаціями. Результати переговорів у Вашінгтоні можна буде вважати позитивними, на думку Ющенка, під умовами, коли Україна отримає черговий кредит на 150 млн. дол. та коли можна буде перейти від програми стенд-бай до програми поширеного фінансування (EFF). Ющенко зазначив, що Національний Банк зумисне пішов на підвищення інфляції, щоб надати монетарній політиці більше унапрямлення. Встановлення нових меж валютного коридору демонструє „готовість Уряду та НБУ до різної динаміки цінової політики у 1998 році". Встановлення нових меж валютного коридору, за словами голови НБУ, означає „абсолютну керованість як ціновими процесами, так і процесами знецінення гривні", оскільки при цьому враховано тенденції, закладені інфляційними процесами на 1998 рік.

Вивчають досвід Китаю

Китай (УНІАР). — Українські експерти вивчали досвід праці спеціяльних економічних зон Китаю. У найбільшому промисловому центрі країни Шанхаї українські фахівці ознайомилися з досвідом створення різних типів підприємств, технопарків, зон пріоритетного розвитку та їхнім управлінням, а також із законодавством з питань оподаткування, митних правил і валютного регулювання.

Українська делегація відвідала також місто Суджоу, в якому розташований ще один вид економічної зони з особливим режимом інвестування.

О. Мороз вважає, що А. Гальчинський має відповісти перед законом

Київ(Р.Р.). — Голова Верховної Ради України Олександер Мороз висловив переконання, що радник Президента Анатолій Гальчинський повинен відповісти перед законом за свої „некоституційні висловлювання".

Під час зустрічі з керівниками Донецької обласної, міських та районних рад і державних адміністрацій О. Мороз наголосив, що висловлювання А. Гальчинського щодо розпуску Верховної Ради і встановлення прямого президентського правління „недопустимі і злочинні", оскільки йдеться „про публічні заклики до зміни конституційного ладу в державі". За такі заклики українським законом передбачено кару — позбавлення волі до вісьмох років.

За словами О. Мороза, парляментаристи вже звернулися до Служби Безпеки України з відповідним поданням. Голова Верховної Ради зазначив, що розпуск Президентом парляменту буде неконституційним, отже тоді можна буде застосувати статтю 111 Конституції України про недовір'я Президентові.

Коментуючи указ Президента про введення твердого режиму використання бюджетових грошей, О. Мороз назвав його більше політичним, ніж економічним, бо в указі нічого не сказано „про зменшення дефіциту бюджету за рахунок збільшення доходів". Сплата боргів облігаціями внутрішньої державної позики не дає змоги фінансувати армію, медицину, освіту тощо. Запропоновані скорочення витрат суттєво не вплинуть на фінансовий стан в Україні, вважає О. Мороз.

Голова парляменту висловився за твердішу податкову політику і за скасування податкових пільг усім, окрім підприємств, в яких працюють інваліди.

Альманах УНС на 1998 рік вже розсилається

Парсиппані, Н.Дж. — Адміністрація В-ва „Свобода" повідомляє, що розпочато пересилку Альманаху УНС на 1998 рік всім передплатникам.

Цього року, як і попередніми роками Альманах не тільки різноманітний і цікавий, але також заповнений матеріялами небуденних подій у минулому та теперішньому житті українського народу, в Україні та поза її кордонами.

Основною темою цьогорічного видання Альманаху УНС є 200-ліття „Енеїди" Івана Котляревського, а заразом із тим, нової доби української літератури, коли українська народна мова стала підставою її розвитку. Від появи „Енеїди" у 1798 році, не зважаючи на всі утиски, заборони та насильне її викорінювання, українська мова перебула всі лихоліття та втрималася на поверхні українського культурного життя до наших днів. Сьогодні, напередодні сьомої річниці незалежности, треба щоб Уряд України належно заопікувався розвитком того найбільшого народного скарбу — мови.

Заголовна сторінка нового Альманаху УНС

Обкладинку до цьогорічного Альманаху УНС талановито зілюстрував мистець Богдан Титла. Зміст Альманаху поділений на УІ розділів під такими назвами: Календа-

(Закінчення на стор. 7-ій)

У СВІТІ

В ІНДІЇ 1991 РОКУ З РУКИ підступного вбивці згинув прем'єр-міністер Раджив Ганді, а в середу, 28-го січня, всіх 29 оскаржених у його вбивстві було визнано винними та 26 з них засуджено до страти. Р. Ганді та 17 інших осіб були вбиті під час величавого політичного збору, коли приречений на самовбивство терорист підніс йому китицю квітів, а тоді спричинив вибух одного фунта пластичної вибухівки підсиленої 10,000 металевих шротів. Хоч тільки двох підсудних було визнано вбивниками, всіх однак суджено на підставі окремих законів проти терроризму, котрі й дали можливість на смертний присуд.

В АМЕРИЦІ

У ВІВТОРОК, 27-ГО СІЧНЯ, тоді коли Президент ЗСА приготовлявся до свого звітування перед Конгресом про стан унії, неподалік Капітолю у федеральній судовій залі проходили зізнання перед головною лавою присяжних, яка розглядає справу правдивости звинувачень про аферу Президента з Монікою Левінскою, колишньою практиканткою в Білому Домі. Того дня зізнавала Бетті Кирі, особиста секретарка президента Билла Клінтона, але покищо не має відомостей про висліди її зізнань. Не зважаючи на важливість державних подій, слідство непристойної поведінки Президента продовжується.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 2200 Route 10, P. O. Box 280 Parsippany, N.J.07054

Svoboda: (973) 292-9800; Fax: (973) 644-9510. UNA Fax: (973) 292-0900

Soyuzivka UNA Estate: 216 Foordmore Rd., Kerhonkson, NY 12446 (914) 626-5641, Fax (914) 626-4638, e-mail: fqsst@aol.com

Передплата на рік $100.00, на півроку-$60.00. Для членів УНСоюзу $75.00 річно, на півроку-$40. За кожну зміну адреси-$1.00. Чеки і грошові перекази виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли.

Головний редактор: Зенон Снилик

Periodicals postage paid at Jersey City, NJ 07302 and additional mailing offices.

Присмерк моралі

Останній тиждень струснув світом не із-за політичної проблеми, не із-за можливости нового збройного конфлікту, а звичайної сензаційної своїм змістом але ще не вияснеої всецілo моральної історійки, яких в житті завжди подостатком. Бо скільки ж то знаємо з товариського життя, а примикаємо одне око на сплітки про „зраду" одного чи другого мужа або про зраду жінки, бо це не є потверджене, або нікого це не дуже цікавить.

Зовсім, однак, інакше, коли йдеться в такому випадку про відому піблічну постать, як саме тепер, коли йдеться про Президента ЗСА. Тому усі засоби масової інформації захлиступться найменшими вістками та деталями на тему ще не потвердженої достовірними фактами „пригоди" Билла Клінтона з одною із практиканток у Білому Домі, Монікою Левінською, яка старається доказати, що між нею і Президентом був активний стосунок. Цілі сторінки найповажнішої преси заповнені точними описами, цитатами, припущеннями, а то й вимогами резигнації Президента з цього приводу.

Сьогодні не знаємо ще, як ця чергова моральна компромітація Билла Клінтона закінчиться, але якось, як то співається в одній із наших пісень, „і гидко, і бридко", що такими справами займаються всі поважні політики, журналісти, а при тому й усе населення. Ця, здавалося б, неповажна справа розтрясається не лише в ЗСА, але також в інших країнах, ставлячи дещо під сумнів способи демократичної системи, що часом доводять до таких ситуацій, як тепер в ЗСА.

Ала коли усі без винятку в один чи інших спосіб застановляться над мораллю Президента ЗСА, треба нам розглядати цей новий удар по демократичній системі таки в аспекті загального сумерку моральних вартостей у світі, не лише у політичному житті.

Скільки неетичних припадків та зумисних вчинків різних політичних мужів реєструємо тепер постійно у найвищих ешелонах держав. Чи не можна уважати всецілим браком моральних засад вибирання грошей із державної каси для власної наживи? Чи не можна ставити під сумнів наклепи, взаємне очорнювання себе в політичній боротьбі, чи морально є свідчити неправду під присягою? Не шукаймо дуже далеко за прикладами інших країн, а отворім першу з краю українську газету. Ось читаємо в одній відбитку „постанови" з 23-го грудня 1997 року в о. генерального прокурора України про „порушення кримінальної справи" проти широко відомого політичного мужа України Павла Лазаренка. Ось в іншій читаємо про всецілий брак моралі та чистоти на екранах телвізії та кіно в Україні, а в ще іншій про проблему зростаючої з кожним днем проституції та наркоманії в Україні.

Все це тільки доказує, що сумнівні моральні засоби Заходу мають величезний вплив на молоді держави Східної Европи, що тільки недавно здобули собі у світі демократичні права, але цю свою демократію використовують зовсім не так, як вона була подумана, беручи із неї найгірші приклади.

Немає найменшого сумніву, що до загального занепаду моралі, який відчувається в різних ділянках життя, в тому свобідному розтрясуванні публічно усіх проявів того занепаду, допомагають дуже сильно усі засоби масової інформації і цей загальних нахил до сенсаційности, який панує, а який так легко використати у пресі, в телевізії та в інтернеті, словом в усіх технічних засобах нашої доби. Колись, давно, як їх не було, усі „перчені" деталі любовної історії, чи крадежі державних грошей політичних провідників ніяк не могли дійти до відома пересічних громадян чи неповнолітніх дітей. Сьогодні все це лежить немов на долоні і дає нездорову поживу для кожної людини, незалежно від віку і від життьової стопи. А все воно, правда, однаково як брехня, насуває повне переляку ствердження, як сильно тепер огортає цілий світ присмерк моралі.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — *Редакція.*

Лесь Танюк,
Київ

НОВА СИСТЕМА ВИБОРІВ

Я знаю, що дуже багато людей сьогодні розчаровані і не визначилися у своєму бажанні — голосувати чи ні. У такому випадку я кажу: тоді залишиться все так, як є. Гасло ж Руху: „Потрібні зміни". Це значить, що далі так жити, як ми жили, не можна. Маю на увазі бездіяльну владу, безвідповідальний Кабінет Міністрів. Є навіть постанови Уряду, які він не годен виконати. Так само є постанови Верховної Ради, які ця Верховна Рада виконати не може.

Цебто, ми живемо в умовах відсутности владних чинників. Якщо наступна Верховна Рада повторить цю безвідповідальність, ми втратимо не п'ять років, які нині втрачаємо, а добрий десяток літ.

Тому вже сьогодні керівництво Руху, в тому числі і в особі народних депутатів, обмірковує структуру майбутнього парляменту. Намагаємося передбачити, яких людей у ньому буде більше. Мене, скажімо, тішить, що у багатьох партійних списках є відомі діячі культури і мистецтва. Декого це дратує, мовляв, це „для вивіски". Я вважаю, що ні. Так, у попередній Верховній Раді було більше творчих людей, тому і було ухвалено рішення, що свого часу дали значні зрушення — про незалежність, про заборону компартії тощо. Інтелектуально-творчий авангард встиг зробити не менше, ніж професійні юристи або економісти.

Передбачаємо відновлення цієї хвилі і у виборах-98. Інтеліґенція, яка іґнорувала Верховну Раду, іґнорувала політику, покликаючись на те, що її було дещо відкинуто на узбіччя політичної дороги, сьогодні розуміє, що треба „веслувати руками" самій. Інтеліґенція повертається в політику і громадську діяльність. Вона розуміє, що й „новим" українцям, які з'явилися, здебільшого байдуже до культури і духовного відродження, до історії України, національного книговидання чи кінематографу.

Власне до тих чинників, які врешті-решт визначають економіку, а не навпаки. Я все-таки стою на своїй старій точці зору, що економіка є залежною від духової основи. Саме тому, що моральність була на другому місці (це так за Марксом), ми і маємо економічно-соціяльну кризу.

Я думаю, що вибори за змішаною системою — великий крок уперед. Але ставлення влади до змішаної системи, яке сьогодні існує, мене дуже бентежить. Те, що у виборчому бальоті буде 30 партій (це мій прогноз), пов'язане з бездіяльністю влади, яка абсолютно не перевіряла чинність збирання підписів. Ми маємо сотні повідомлень стосовно того, як, наприклад, в інституті підписи збиралися під тиском викладачів. Знаємо також десятки варіянтів, коли в селах, що раніше були колгоспами, а зараз ніби перетворилися на приватні підприємства колишніх голів, від яких селяни залежні, збираються пашпорти і „прописуються" у „своїй" партії.

І таких документів дуже і дуже багато.

Сьогодні ми повинні майбутніх виборців готувати до нової ситуації на виборчих дільницях, до великої кількости бальотів. А головне — аґітувати і голосувати за Рух, вирізнаючи його з-поміж інших партій демократичного спрямування.

Вибору сьогодні ще не відбувається, кількість підписантів ще не свідчить про популярність тієї чи іншої політичної сили. Себто, на рівні збирання підписів політичної сертифікації в суспільстві ще не відбулося. Люди за політичними орієнтирами лише почали ділитися. Але і це вже проґрес — осмислити, на якій ділянці спектру ти перебуваєш.

А далі почнеться вибір більш принциповий. Але з 30 партій вибрати одну дуже важко. Тим паче, що треба буде не закреслювати, а лише обрати бальот за п'ятіркою лідерів списку.

Сьогодні значно підвищується роля інформаційних комунікацій. А вони не всі демократичної орієнтації, не всі позапартійні і нерідко дуже залежні від „грошового мішка".

Проблема „обміну компроматами", на мою думку, сьогодні є дуже небезпечною. Хоча досвід підказує мені: чим більше когось будуть цькувати чи виливати на когось політичні помиї, тим більше вони привернуть увагу. Якщо б'ють, то щось там є, — це ще одна викривлена позиція, яка сьогодні неґативно працюватиме.

Народний Рух України не брав участи у фінансових „розподілах" за списками. І не тільки тому, що у нас нема таких грошей, але й тому, що вважаємо негідним говорити про державність України і водночас купувати-продавати підписи. Той, хто купує підпис, рано чи пізно може й продати інтереси електорату. Мені здається, що кількість зібраних підписів сьогодні зовсім не свідчить про симпатії людей до тієї чи іншої партії. Існують кілька політичних сил, на які люди сьогодні орієнтуються.

Знаю, що найяскравіша з них — Народний Рух України, традиційний противник лівих сил і захисник народу.

Є деякі постаті, які розпорошилися по різних партіях ліберального чи соціял-демократичного напрямів. Вони обіцяють після виборів об'єднати людей. У мене з цього приводу є великі сумніви. Якщо такі діячі не здійснили об'єднання тоді, коли обіймали президентські, прем'єрські чи міністерські посади, то чого можна чекати від таких політиків сьогодні, коли вони оголошують про свою опозицію, хай і конструктивну.

Рух при владі не був. Але завжди підтримував гарні почини влади і завжди виступав з різкою опозиційною критикою антиукраїнських її відхилень. Рух у майбутніх виборах може домогтися значних результатів, але якщо піде вглиб — у село, район, область. Якщо буде говорити з людьми конкретно. Так, як ми робили це на початках Руху і робимо сьогодні.

Роман Кухар

Підсумки творчого життя І. Савицької

Іванна Савицька, „З мого вікна", настроєві ескізи, мальовані на канві життя, рясно ілюстроване видання, обкладинка Романа М. Завадовича, мистецьке оформлення Романа Бруха, присвята синові, В-во „Свобода", Джерзі Сиmі, Н. Дж.., 1997, стор. 139.

Багата творчими здобутками літературна, громадська, виховна й музична діяльність нашої відомої письменниці, зокрема авторки творів для дітей („Серце", „Незабудьки", „Ой верше, мій верше"), Іванни Савицької, райдужно розмальована в „дзеркалі її життя", книжці споминів і нарисів „З мого вікна". Це гарне, під кожним оглядом, видання цінне не тільки з літературного боку, але й не менше — своїм світильним матеріялом, що документує життєвий шлях письменниці, водночас прикрашуючи рідкісними світлинами „родинного альбому" сторінки книжки.

Вже сама обкладинка книжки, повна живих кольорів оцвіття, настроює на дзвінкий, піднеслий тон. Незважаючи на важкі, болючі зудари з твердою дійсністю представниці української інтеліґенції в діяспорі, Іванна Савицька, дружина піяніста-віртуоза, св. п. проф. Романа Савицького й мати багатосторонньо обдарованого сина, йде далі сміливо крутими і стрімкими стежками її „канви життя" до спільної — національної й особистої — мистецької мети. Її кожночасне змагання віддзеркалено у змережаних візерунках окремих розділів книжки („Сама про себе", „Стежками в молодість", „Америка, Америка", „Зустріч з Україною", „З мого вікна", „Друзям в далеку дорогу").

Притаманним собі стилем настроєвих рефлексій, позначених ностальгією, то приторком тендітного дотепу, знайомить авторка читачів з цілою плеядою зустрічних у її житті людей, як ось у своєрідній елегії, присвяченій Ів. Керницькому (Ікерові): „Збігом обставин, мені не судилося Тебе прощати. В той день, як Ти пішов у мандрівку, плакало бервинське небо дрібненькими, теплими слізьми. Вікна затягнулися смутком на знак жалоби по Тобі, а буйні наші смереки вклонялись Тобі низько востаннє, і вже не ріка Гадсон, а безмежні простори ділять мене від Твоєї могилки".

Абож, характеризуючи якусь суспільну ситуацію й її акторів, з легкою іронією: „Така радість, таке щастя розпирають мою патріотичну душу від останніх політичних новин, що я рішився зробити щось незвичайне, щось вагоме, велике — купую авто..."

У книжці зрисовано з мистецьким хистом силюети членів родини, Митрополита Андрея, деяких відомих громадських діячів (Івана Кедрина, В. Кобзяра, І. Павліша, о. Романа Мірчука), мистців (П. Андрусіва, М. Гарасовської-Дачишин, О. Мазурика, М. Черешньовського, П. Плішку), письменників (І. Керницького, О. Керч). Книжка „З мого вікна", промережена мініятюрними споминами й задушевними рефлексіями, знаменна для письменницької біографії авторки й вибором зразків її літературних жанрів прозової й віршової творчости та їх характеристикою з-під пера літературнознавця Івана Лозинського.

Цей ніжний, чарівний твір певно зігріє серця читачів щирою мовою серця його авторки.

Катерина Квітчаста

Біля віконечка проміння в'яжеться...

Біля віконечка
проміння в'яжеться.
Проміння в'яжеться
до дня вчорашнього,
де дві розмовоньки,
мов хвиля з хвилею,
до берегів ясних
текли-тулилися.
Текли-тулилися,
немов молилися.
Текли — не витекли...
Не зупинилися...
Біля віконечка
проміння в'яжеться,
проміння в'яжеться
до дня вчорашнього.

Тетяна Ковтун,
Київ

Чи навчать нас канадці любити Україну?

(Стаття є перекладом з російської мови і була опублікована під рубрикою „Парляментські зв'язки" в газеті „Правда України" 31-го січня 1997 року. І знов, у грудні 1997 року, авторка статті була присутньою та остаточних засіданнях Парляментарної програми „Канада –Україна", що відбулися у приміщеннях Верховної Ради України).

Канадці вважають, що будинок Верховної Ради дуже гарний. А втім, їхній парлямент ззовні виглядає не гірше, лише збудований в іншому стилі — ґотичному. Процедури, що відбуваються і тут, і там, досить схожі. Але вже далі починаються розбіжності, при чому суттєві. Передусім слід зазначити, що доступ до бібліотеки канадського парляменту ніяк не можна порівняти із тим, що ми маємо у нашій рідній Верховній Раді. Саме із усвідомлення цього красномовного факту й починається знайомство з канадською парляментарною системою. Таку можливість щорічно одержують десятки наших молодих співвітчизників, що потрапили в орбіту Парляментарної програми „Канада–Україна".

Сама ідея не нова. Саме у такий спосіб цілі покоління західніх студентів здобували знання у сфері політології. Аналогічну програму для наших студентів запропонувала Фундація Катедри Українознавчих Студій Торонтонського університету та особисто її керівник Ігор Бардин. Фундація уклала довготермінову угоду із спікером федерального парляменту. На сьогодні програма передбачає 30 місць для українських студентів. Всі видатки на тримісячне утримання групи брала на себе канадська сторона. Однак цього року повідомлено, що її можливості обмежені прийняттям 17 студентів. Покищо українська сторона з цього приводу не висловила своєї думки.

Протягом шістьох років — а саме так довго існує програма — немало українських студентів затрималось тут, одержавши стипендію для навчання в університетах Канади чи ЗСА. Інші використовують набуті знання у себе на батьківщині, і не обов'язково у сфері політики. Позитивних прикладів і того й іншого — достатньо. Одне тут залишається незмінним — бажання ознайомити всіх без вийнятку гостей з канадською демократичною системою, допомогти їм побачити можливе вирішення проблем. Під час щорічних зустрічей із своїми колишніми вихованцями у Києві І. Бардин, за його словами, бачить у них зміни. „Є ентузіязм, — каже він, — позитивне ставлення до подій і навіть проблем в Україні". І закінчує: „Ми і не передбачали, що надамо їм таку можливість".

А починається все тим, що, прибувши до Оттави, всі студенти групи розміщуються в бюрах депутатів різних політичних партій, які одержали місця в Палаті громад. Таким чином, кожний, що прибув, потрапляє під протекторат конкретного парляментариста. Тут студент поряд із асистентами депутата виконує адміністративні функції й бере участь у підготові засідань парляментарних комітетів, користується урядовими документами, бібліотекою та працює з комп'ютерами у таких системах, як Інтернет та Майкрософт. Пройшовши все це, український студент звичайно виносить тверде переконання в тому, що тепер він знає, як насправді повинні фінкціонувати органи державної влади.

Про те не завадило б подумати і нашому парляментові. Адже саме до його городу закидається камінчик. До відома: офіційним партнером фундації у здійсненні програми є не український парлямент, а Світовий Конґрес Українських Юристів, який має свою організацію в Києві на чолі з народним депутатом Володимиром Стретовичем. Проте є надія, що Верховна Рада вітає ідеали, виплекані програмою. Свою участь у місії І. Бардина, який недавно прибув вибирати конкурсантів для навчання в Канаді, український парлямент виявив хоча б тим, що надав свої авдиторії для такої зустрічі. Видно, існують ще люди, для котрих не є тягарем думати про створення національної політичної еліти, тим більше, маючи в своїх лавах таку вишколену молодь, як вихованці Парляментарної програми „Канада–Україна".

Ася Гумецька

Правописна конференція у Києві

I

Улітку минулого року на Іллинойській конференції в Урбані-Шампейн серед ухвалених пропозицій, що торкалися української мови, на першому місці стояло: „У 70-ліття Всеукраїнської правописної конференції (Харків, 1927 р.) провести 6-9-го листопада 1997 року у Києві Всеукраїнську науково-практичну конференцію, присвячену: а) актуальним проблемам функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя в Україні; б) підготові нової редакції українського правопису; в) стану мовознавчих досліджень в Україні та світі".

І ось така конференція відбулася 12-13-го грудня 1997 року і була присвячена питанням правопису і термінології. Серед учасників були представники майже всіх реґіонів України: 30 з Києва, 10 зі Львова, шість з Харкова, по три з Чернівець і Тернополя, двоє з Кіровограду і по одному з Луцька, Рівного, Глухова, Донецького, Дніпропетровського та Симферополя. З діяспори було нас троє: Лариса Онишкевич, Андрій Горняткевич і я, хоч запрошених було більше. Конференцію скликала Українська національна комісія з питань правопису при Кабінеті Міністрів України на чолі з Миколою Жулинським, у співпраці з НТШ Америки, Інститутом української мови НАНУ, Українським мовно-інформаційним фондом НАНУ та Національним Університетом „Києво-Могилянська Академія", в приміщенні якого відбувалися засідання.

На відкритті виступили Микола Жулинський, Іван Драч, Іван Дзюба, Анатолій Погрібний, Микола Наєнко та Вячеслав Брюховецький. Вони висловили свої думки відносно сьогоднішнього стану української мови, при чому без вийнятку підкреслювали, що зміни в сучасному правописі треба робити дуже помірковано: Брюховецький — „не форсувати", Дзюба — „мінімум змін", Драч — „обережно", Погрібний — „поетапно", рахуючись із сучасним станом і включивши до праці Світову координаційну раду та Комісію захисту української мови, створену Конґресом Української Інтеліґенції; Наєнко — йти шляхом компромісу, традиції якого плекаються в Київському Університеті, не зчиняти „азбучну війну".

М. Жулинський, головний промовець на відкритті, підкреслив „консолідуючу ролю" мови як державної, але вказав, що ця роля „буде тоді ефективною, якщо авторитет і функції української мови будуть послідовно утверджуватися з волі і бажання державної влади". Натомість, сьогоднішня влада — це колишня партноменклятура, люди, які „патріотів не люблять... не вельми охоче кличуть на державну службу", а самі „за посаду, за 'тепле місце' готові й постояти під синьожовтим прапором, покірно послухати гимн — ще ж не затверджені Верховною Радою слова гимну, та навіщо їм вчити текст Павла Чубинського?". І ще багато прикрих слів кинув Жулинський у бік можновладців, але найприкріші його зауваги торкалися стану української мови сьогодні, коли „надто пасивно формується національно-культурне і мовне середовище" і „відсутність повноцінного мовно-культурного, мовно-політичного і мовно-бизнесового, мовно-військового середовища в Україні є тривожним симптомом, який свідчить про духову слабість і моральну знесиленість українського суспільства". Проте, як голова Правописної комісії, Жулинський висловив надію на допрацьовання правопису саме тому, що „державотворча функція української мови зобов'язує до цього". При цьому він нагадав про ухвалу, прийняту на конґресі Міжнародної асоціяції україністів у 1991 році, про „необхідність вироблення єдиних для усіх українців — материкових і діяспорних — правописних норм". Тому сьогоднішнім завданням, сказав він, є створити нову, досконалішу редакцію правопису, але з мінімумом змін, а саме: „До нової редакції вносяться лише окремі ортографічні норми, зумовлені мовною практикою української діяспори" (мається на думці Харківський правопис 1927 року). Хочу зауважити, однак, що за моїм спостереженням вимоги повернутися бодай частинно до принципів Харківського правопису лунають не тільки з діяспори, а з різних кутків української землі. Так, наприклад, за моїм підрахунком з-поміж 63 доповідачів на київській конференції тільки п'ятеро обстоювали збереження теперішнього правопису, а решта пропонувала повернути правила, затверджені Всеукраїнською конференцією у 1927 році і насильно усунені у 1933, 1942, 1946 і 1960 роках.

(Закінчення буде)

Дора Рак

50-ЛІТТЯ УНІВЕРСАЛЬНОЇ ДЕКЛЯРАЦІЇ ЛЮДСЬКИХ ПРАВ

Міжнародне відзначування 50-ої річниці ухвалення Універсальної деклярації людських прав Генеральною асамблеєю Об'єднаних Націй (1948-98) почалось офіційною інавгурацією в авдиторії організації в Ню Йорку, з участю визначних промовців в присутності соток державних делеґатів, представників недержавних організацій (НДО) і гостей.

Інавгураційне слово мав президент Г. А., дост. Геннадій Удовенко, міністер закордонних справ України. Напередодні ювілейного року міністер пригадав, що плекання і пошанування людських прав було на першім пляні від початку заснування Об'єднаних Націй, було фундаментом діяльности, щоб осягнути у світі мир і безпеку та справедливість для усіх.

Є багато осягів в цій сфері, говорив міністер, на протязі 50-ти літ, але й треба признатися, що ще є великі прогалини. Все ще можна занотувати безправні арешти, тортури, порушення прав дітей і їх експлуатацію, відмову рівних прав жінкам, занедбання осіб похилого віку, легковаження прав меншин і біженців, яких мільйони потребують захисту, расову дискримінацію, торгівлю людьми, а й толерувати, що біля двох більйонів людей живе в бідності.

Тож у цім ювілейнім році треба рішучого загального зобов'язання, щоб поправити ситуацію і щоб сповнились ідеали цього історичного документу. „Моїм бажанням є, щоб рік 1998 став переломом у довгім змаганні для осягнення найбільш вартісного завдання Об'єднаних Націй, — продовжував у своїм слові міністер Удовенко. — Ми мусимо зберегти принципи і етичні вартості Універсальної деклярації, і відновити наше зобов'язання для справи універсальности і неподільности людських прав і основних свобод",

Можна сподіватися, що вельми діловий президент Генеральної асамблеї поведе у цім напрямі Організацію в рамках запланованої генеральним секретарем Кофі Аннаном реформи.

Промову Кофі Аннана передано з Тегерану (Іран), де він промовляв в університеті. Боротьба за універсальні людські права все було боротьбою проти тиранії і несправедливости, проти невільництва, колоніялізму, апартеїду, і такою є й сьогодні, сказав генеральний секретар, сам уродженець колишньої колоніяльної країни Гани. Універсальність людських прав дає їм силу перейти кожний кордон, кожний мур, протиситися будь-якій силі.

Не було на інавгураційній сесії нового верховного комісара для людських прав — Мері Ребінсон (Ірляндія), яка саме відвідувала воюючі африканські країни: Рванду, Бурунді, Уґанду і інші, де потоптання людських прав є безприкладне, а сотки тисяч населення гине внаслідок етнічних і племінних конфліктів. Змістовне слово відчитала її представниця.

Головним промовцем в цей день була Гиллари Родгам Клінтон, яку заля привітала повстанням і оплесками. Провідною думкою її довшої доповіді були права жінок — у ширшім концепті як людські права з сильним підкресленням таких проблем, як насилля жінок домашнє і сексуальне, кваліфікуючи його як злочин, усякі роди дискримінації і несправедливостей в правних системах, неповний доступ до едукації тощо. Підтвердила це статистикою, яка подає, що 70 відсотків бідних — це жінки; дві треті — неписьменних із 900 мільйонів дорослих — це жінки, та дві треті із 130 мільйонів дітей поза школою — це дівчата. „Ми прикидаємось, що не бачимо несправедливости правних систем у світі, які все дальше трактують жінок як меншовартісних громадян, — сказала вона, — дарма, що жінки у значній мірі економічно причиняються до життя родин і країн. В Женевськім центрі Об'єднаних Націй, де є осідок комісії людських прав і де працюють комітети міжнародних експертів (також підкомітети), що наглядають над виконанням постанов шістьох міжнародних договорів щодо людських прав, верховний комісар приготовляє серію програм на цей ювілейний рік для скріплення актуальности Універсальної деклярації.

Конституція України з 28-го червня 1996 року призначила цим проблемам окремий розділ II, „Про права, свободи та обов'язки людини і громадянина", виразно інспірований філософією деклярації. І так стаття 27 нормує основні права ось так: „Кожна людина має невід'ємне право на життя. Ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави — захищати життя людини. „Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань". А 28-ма стаття додає: „Кожен має право на повагу до його гідности. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим дослідам". Співзвучність з Універсальною деклярацією людських прав, яка в арт. 3 стверджує: „Кожний має право на життя, свободу і безпеку особи", наглядна. Це й випливає з головного принципу Деклярації, з першої точки преамбули, де сказано, що „вроджена гідність і рівні та невід'ємні права усіх членів людської родини є фундаментом свободи, справедливости і миру у світі".

Повищі постанови Конституції України мають декляративний характер, а для їх реалізації треба також відповідних постанов у Карному кодексі, на що й звернув увагу Комітет ООН для справ Конвенції проти тортур, коментуючи звіт України (третій) у 1997 році. Десятичленний комітет міжнародних експертів мав поважні завваги відносно порушення людських прав і практикування знущань над затриманими, ув'язненими, а також рекрутами у війську. Відносно кари смерти комітет рекомендував, щоб Україна ратифікувала Протокол ч. 6 до Европейської конвенції людських прав, яким забороняється кару смерти. Як член Ради Европи від 9-го листопада 1995 року Україна зобов'язана притримуватися усіх постанов Конвенції (щоб не втратити членство).

Застереження проти критики комітету (щодо тортур) підніс на третьому комітеті Г. А., де широко дебатовано проблему людських прав, делеґат України Юрій Богаєвський. Він заявив, що Україна веде політику охорони людських прав і перестерігає постанови Універсальної деклярації. Затримка відносно знесення кари смерти зумовлена теперішніми відносинами в країні (зн. політично-партійними), тож делеґат слушно завважив, що женевські комітети повинні брати до уваги специфічності політики людських прав в окремих країнах.

Інтеґральною частиною універсальних людських прав є права дитини, забезпечені Конвенцією прав дитини, яку ратифікували 191 країни, включно з Україною. До універсальности цеї конвенції бракує ще лиш двох країн — ЗСА і Сомалія. Тут варто пригадати, що початки заходів для охорони прав дітей сягають у час Ліґи Націй, яка в 1924 році ухвалила Деклярацію прав дитини. Об'єднані Нації спершу ухвалили Деклярацію прав дитини (1959), а в 1979 році, що був Міжнародним Роком Дитини, почалась праця над конвенцією, яку Генеральна асамблея ухвалила в 1989 році. Український уряд присвячує питанню охорони дітей велику увагу, зокрема після Чорнобильської катастрофи, яка спричинила трагічні наслідки також для дітей. Окремі закони, зокрема розпорядження і покликання окремого міністерства для справ сім'ї і дітей вказують на серйозність заходів — в межах теперішньої економічної ситуації. Повний текст Конвенції з 54 артикулів перекладено українською мовою для поширення (оригінал є в англійській, арабській, еспанській, китайській, російській і французькій мовах).

Другою конвенцією в групі договорів щодо людських прав, яка змінює Універсальну деклярацію, є конвенція проти всякої дискримінації супроти жінок. Це єдиний документ (інструмент) для охорони прав жінок, в категорії гуманітарного міжнародного права. Інші конвенції людських прав, ковенанти і протоколи до них, містять окремі постанови щодо жінок, а Віденська конвенція людських прав з 1993 року має окремий розділ про специфічні проблеми жінок, які пригадались у зв'язку з недавньою статтею в „Ню Йорк Таймс" про торгівлю дівчатами (жінками).

Проблема не мова. Торгівля людським матеріялом — дітьми і жінками — до того дуже люкративна, тож і боротьба з нею мало успішна, а може й легковажна. Одвертою стала тепер проблема проституції з усіма її негативними наслідками в Центральній і Східній Европі та в деяких нових республіках. Тож добре, що чужий автор виніс цю проблему, якщо йдеться про Україну (і Росію), на денне світло і міжнародну увагу, бо, може, й спонукає уряди цих країн до гострішої протидії і карних заходів до злочинних груп, що рекрутують українських дівчат на псевдопрацю за кордон.

На цю інформацію зареагували з місця представниці СФУЖО, Недержавної організації (НДО) в системі Об'єднаних Націй і подали відповідне положення на недалеку сесію Комісії статусу жінок в Ню Йорку. Також подібні звернення будуть внесені і на інші наступні сесії в ООН. Можна також стукати тут і до поодиноких агенцій з гуманітарними програмами, департаменту для поступу жінок і ін., але на це треба перевірених фактів і статистики. Це все однак — слова, а справжню акцію може і повинна повести Україна через свої міністерства дипломатичною дорогою. Без сумніву боротьбу з суспільним явищем проституції і торгівлі жінками в Україні належить приспішити, включаючи у неї відносні урядові чинники (також Інтерпол), суспільні і жіночі організації, заанґажувати пресу, радіо і телебачення для ширення остороги, в школах провадити інформативні програми, натискаючи на морально-етичне виховання.

У цей рік ювілейного святкування людських прав треба розбудити громадську думку, щоб рятувати українських дівчат в ім'я їх людських прав. І до них відностяться міжнародні постанови Віденської конференції із деклярації і програми акції, де в т. 38 є постанова щодо насилля над жінками, (декларацію проти насилля над жінками ухвалила Г. А. 4-го березня 1994 року), що включає вбивства, зґвалтування, сексуальне невільництво, експлуатацію і торгівлю жінками, бо це є „порушенням фундаментальних принципів міжнародних людських прав і гуманітарного права".

За словами Верховного комісара людських прав в Об'єднаних Націях, у цьому треба подвоїти заходи, щоб зменшити порушення людських прав, створюючи світове партнерство для їх охорони, і працювати для миру, демократії і тривалого розвитку. Це повинні бути напрямні на XXI століття. А генеральний секретар Кофі Аннан у свойому пляні реформ Організації Об'єднаних Націй ставить людські права в центрі уваги організації, бо без їх пошани і без забезпечення фундаментальних свобод для усіх людей не буде демократії, миру, безпеки в світі.

Святкування річниці Універсальної деклярації людських прав, невеликого міжнародного документу із 30 артикулів, йтиметь протягом цілого 1998 року в цілому світі, а кульмінаційною точкою буде спеціяльна сесія Генеральної асамблеї 10-го грудня 1998 року, коли сповнитися 50 років від часу її ухвалення.

Маємо на складі нову книжку

СТЕПАНА КУРОПАСЯ:

„СПОГАДИ З УКРАЇНИ і 60 РОКІВ В АМЕРИЦІ"

Накладом автора, Ню Йорк — Париж — Чикаго, 1988, стор. 574.
Тверда обкладинка, ціна $30.00

На основі спогадів людей можна творити історію і багато наших визначних людей, які повинні були написати спогади, не написали їх. Авто оповідає свій твір, не як документарний, а як громадський звіт з побуту в Україні і в Америці, за більше як півстоліття, який колись може бути корисний українському історикові.

Можна набути в книгарні „Свобода".

SVOBODA BOOK STORE
P.O. Box 280, 2200 Route 10
Parsippany, NJ 07054

New Jersey residents add 6% sales tax.

Лариса Крушельницька

САНДОРМОХ

Соловки! Для України вже сама назва залишиться на віки символом національних трагедій на усіх етапах „спільної історії" з нашим північносхідним сусідом. Але особливо трагічного звучання слово Соловки дістало в роки большевицької диктатури, коли починаючи з 20-их років там розстрілювали усіх, кого „вожді пролетаріяту" вважали зайвими. А зайвими вважали передусім тих, хто умів думати і працювати. Сьогодні до назви Соловки додалося ще одне страшне слово: Сандормох.

Що таке Сандормох? Цвинтар, величезний некрополь і місце страти у 30-ті роки тисяч в'язнів північних ҐУЛагів. Тих, котрі будували Біломор-Канал (переважаючи кількість яких — це наші розкуркулені селяни), і цвіт інтелігенції, зібраної з усього Совєтського Союзу, серед якої також переважали українці. 60 років (майже до сьогодні!) місце заглади понад 8,000 людей утримувалося у глибокій таємниці, і лише випадок і наполегливість працівників петербурзького „Меморіялу", які, починаючи з 1989 року, проводили безперервні пошуки, віднайшли його.

У 1937 ҐУЛаг на соловецьких островах — СЛОН (Соловецкий лагерь особого назначения) почали підготовляти до закриття. Спочатку перетворили його на СТОН (Соловецкая тюрьма особого назначения) і людей з таборів переводили у тюрми. Операція тривала кілька місяців, а її кінець своєю жорстокістю перевершив усю трагічну історію цього краю.

„Совершено Секретно
экз. № 1
Нач. УНКВД
Ленинградской
области Комиссару Госуд.
Безопасности I ранга
т. Заковскому
г. Ленинград

В соответствии с моим приказом № 00447 (разослан начальникам УНКВД) приказываю:

1. С 25 августа начать, в 2-месячный срок закончить операцию по репресированию наиболее активных контрреволюционных элементов, содержащихся в тюрьмах ГУГБ, осудженных за шпионскую, диверсионную, террористическую, повстанческую и бандитскую деятельность, а также осудженных членов антисоветских партий (троцкистов, эсеровцев, грузмеков, дашнаков, аттихиатистов, муссаватистов и т. д.) и прочих контрреволюционеров, ведущих в тюрьмах ГУГБ активную антисоветскую роботу.

В Соловецкой тюрьме репресированию подвергнуть также бандитов и уголовные элементы, ведущих в тюрме преступную работу.

2. Все перечисленные контингенты после рассмотрения их дел на Тройках при УНКВД подлежат расстрелу.

3. Вам для Соловецкой тюрьмы утверждается для репресирования 1,200 человек" і т. д.

Це наказ Єжова, який от так собі, вже наперед визначив смерть 1,200 людей...

А хто ж ці бандити, терористи, шпигуни, повстанці і інші контрреволюціонери?

Читаю список розстріляних з українського етапу, тут є численні комуністи, партійні працівники, редактори партвидавів ЦК КП(б) і КПУ, командувачі червоною армією, директори заводів, тобто ті, які допомагали творити совєтську Україну. А далі — студенти, вчені, мистці, письменники... Тут же Марко Вороний, Микола Зеров, Григорій Епік, Мирослав Ірчан, Лесь Курбас, Антін, Володимира, Богдан і Остап Крушельницькі, Микола Куліш, Валерій Підмогильний, Дмитро Ровинський, Олекса Слісаренко, Павло Филипович і сотні, сотні інших діячів: цвіт України початку XX століття.

Медвежегорськ: приїзд делеґацій.

Наступна постанова „Особой тройки" Ленінградського УНКВД (Л. Заковський, В. Гарин, Б. Позерн) перевершила визначену Єжовим кількість в'язнів. З таборів було вивезено 1,825 в'язнів. С. Підгайний, який дивом врятувався, так описує цей вивіз: „1937 року, глухого соловецького вечора по всіх камерах бігали конвоїри і кричали: 'Такой-то! С вещами!'. Похапцем хапав кожен свій 'одр' і, поцілувавшись з приятелем, простував за конвоїром. Збирали всіх коло північної брами соловецького Кремля. Далі везли до порожніх бараків сільгоспу, де проводився попередній трус в'язнів... На 'Морсплаві' групу, що нею відплив Зеров, ще раз обшукали, відібрали власні нетаборові речі, одягли всіх лише в таборовий одяг, пообрізали ґудзики та повідривали пояси. З посиленим конвоєм кудись поїздом повезли".

Досконало продумана стратегія утримання таємниці: людей розстріляли, тоді розстрілювали тих, хто виконував і допомагав виконувати цей злочин, тоді тих, хто розстрілював тих других і так протягом довгих років, аж забулося. Але це неправда! Злочин не забувається. Його скорше чи пізніше відкривають.

І так, з документів, що сховані у надрах колишніх КҐБ, в даному випадку у санктпетербурзькому ФСБ, виплила ще одна справа. Це „Уголовное дело" 1938 року на Михайла Матвєєва, якого судили за те, що він жорстоко поводився зі злочинцями. У цій справі, з якою тільки частинно вдалося познайомитися пошуковій групі Науково-інформаційного центру санктпетербурзького „Меморіялу", вперше зафіксовано назву Медвежа гора. Під час слідства підсудний Матвєєв захищався розповіддю про свій вклад до 20-річчя Великої жовтневої революції, коли він власноручно розстріляв 1,111 „контрреволюціонерів" із Соловецького ҐУЛагу. Матвєєв — професійний вбивця, розстрілював людей вже від часів перших совєтських вироків 1918 року. Згодом він був вигнаний з НКВД і ніби засуджений на 10 років, але його зберегли (такі люди були потрібні совєтській системі). Як виявилося, він спокійно дожив старості і помер у 1975 році. (Що дивуватися, ката України Кагановича оберігали в Москві у часі „перебудови" аж до смерти, десь на початку 90-их років).

Документи слідства над Матвєєвим були цією ниточкою, за якою можна було розплутати дальший засекречений клубок злочинів 1937-1938 років. Сьогодні відомо, що український етап, який переправили морем із Соловецьких островів на континент у місцевість Кемь, вивозили на місце розстрілу в Медвежу гору 3-го листопада 1937 року. Ще перед тим, у тюрмах на Соловках їм заборонено листування з родиною, а згодом поділено всіх на дві категорії. Перша з них — це негайний розстріл. До так званого „личного дела" приклеювалася характеристика в'язня, переважно вигадана, примітивно сфабрикована (наприклад, Юліянові Бачинському і Антонові Крушельницькому приписано підривну діяльність, пов'язану з вербуванням нових членів до ОУН і організацію терористичних актів, а відомого російського вченого Павла Флоренського розстріляно за ніби-то похвалу Троцькому і Гітлерові і т. д.), або основана на доносах, які в совєтських тюрмах і ҐУЛаґах завжди заохочувалися і широко практикувалося (дарма, що доля доносщиків закінчувалася так само, як і тих, на котрих вони доносили).

В документах НКВД занотовано, що при транспортуванні в'язнів на місце страти була спроба повстання (в'язні кинулися на охоронців з саморобними ножами), але встановити, чи це правда, чи це повідомлення мало бути лише оправданням факту, чому людей везли майже повністю роздягнутими, сьогодні є неможливо.

Матвєєв спокійно описує процес скоєної від 27-го жовтня до 4-го листопада 1937 року операції, оповідає про транспортування в'язнів, яких спочатку плянували розстрілювати ще в Кемі, але керівники району не погодилися на це. Тоді їх перевезли на станцію Медвежая гора, де у лісах хоронили в'язнів з будівництва Біломорканалу. Матвєєв розстрілював по 200-250 осіб денно. Він переконаний, що його помилують. Адже його нагороджено: „Управлением НКВД СССР по Ленинградской области тов. Матвеев Михаил Родионович за успешную борьбу с контрреволюцией награжден ценным подарком. (Справка: приказ УНКВД СССР до ЛО № 308 от 20-го декабря 1937 г.)".

Не маю сили оповісти всього, що ми виявили про цей злочин. Все моє єство не хоче сприймати прочитаного, усвідомити, що те, що там написано — це правда. Що так власне ділялося з тими, ще живими, думаючими, безвин-

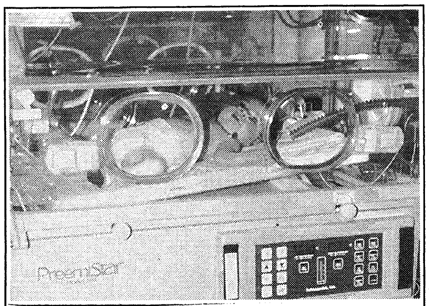

Хрест пам'яті розстріляним українцям (стоять зліва): Борис Гливачевський і Лариса Крушельницька.

(Продовження на ст. 6)

ФОНД ДОПОМОГИ ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ
ЗВІТ ДІЯЛЬНОСТИ НА 1997 РІК

Підчас засідань управи Фонду Допомоги Дітям Чорнобиля які відбулися 6-ого грудня, 1997 року у Рамада Готелі в Іст Гановер, Н.Дж., Надзірна Рада Директорів схвалила працю екзекутиви. Члени управи і представники ділових комітетів подали слідуючі звіти:

Новонароджена дитина користується інкубатором подарованим Фондом Допомоги Дітям Чорнобиля в Дніпропетровській Дитячій Лікарні #3

ПРОДОВЖЕННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ДИТЯЧОЇ ЛІКАРНІ

В звязку з приїздом Першої Леді США – пані Гілларі Родгам Клінтон до Львова, ФДДЧ доставив нові гематологічні аналізатори (фірми Колтер і Аббот) і біохімічні реагенти вартості $84,000 долярів на дослідження крові дітей з онкологічними захворюваннями. Фонд теж доставив повністю обладнаний амбулянс наповнений медикаментами та різними дарунками (забавками і то що) для дітей. В 1997–ому році міжнародне агенство ВКК яке перевіряє точність гематологічних досліджень в Європейських лікарнях оцінив лабораторію Львівської ОСД лікарні як найкращу в східній і центральній Європі. Якість цих досліджень перевершила навіть найкращі висліди лабораторій Відня, Варшави, і Москви. До великої міри директор лабораторії завдячує цей успіх Фондові ДДЧ який надав відповідне обладнання і стажування для українських спеціалістів в США.

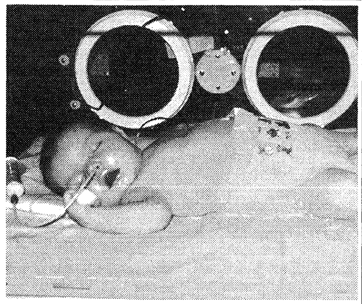
(з ліва) У Львові, др. Ярема Возниця, Др. Олександр Миндюк, Перша Лейді Гілларі Родгам Клінтон, Перша Лейді Людмила Кучма, Надія Матківська, та др. Зенон Матківський зустрічають новий амбулянс подарованний ФДДЧ

РОЗВИТОК ВЗІРЦЕВОЇ ЛІКАРНІ – ДНІПРОПЕТРОВСЬК

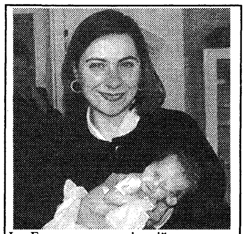
В березні місяці 1997-ого року ФДДЧ закінчив першу фазу модернізації відділу неонатології і реанімації новонароджених при Дніпропетровській Дитячій Лікарні ч. 3. Ця лікарня принимає немовлят і недоношених дітей з найтяжчими патологіями з цілої Дніпропетровської області. Щоб допомогти лікарям врятувати якнайбільш немовлят з комплікаціями системи дихання, в березні Фонд заінсталював три нові респіратори/вентілятори виробу фірми "Викерс-Ейршілдс" вартості $81,000 дол. Фонд теж доставив повну систему реанімації включно із огрівачем (т.зв. "інфент уормер") і з спеціальними світлами для фототерапії дітей з низькою температурою – кошт $12,800; транспортний інкубатор для швидкої допомоги дітям з віддалених сіл – вартість $30,000 дол; і два модерні стаціонарні інкубатори фірми "Інфент Стар" – вартість $24,000 дол. Крім тих апаратів, Фонд придбав безкоштовно два пульс-оксиметри фірми "ОХМЕДА" з Англії і значну кількість необхідних катетерів, трубок, хірургічного приладдя та інтравенозних плинів для штучного відживлення новонароджених в критичних обставинах. Це приладдя було закуплено завдяки дотації від членів української кредитівки "Самопоміч" і прихильників ФДДЧ міста Парма і округи Клівленд, Огайо. (Ця пожертва рівнож уможливила закуп великої кількості подібного приладдя для обласної дитячої лікарні в Чернігові. Посилка згадана нижче.), ФДДЧ складає подяку Пану Зенону Голубець який допоміг вчасно передати цю пожертву.

МІСЦЕВІ ВІДЗНАЧЕННЯ

Поодинокі відділи ФДДЧ зорганізували успішні громадські імпрези і експонати по декотрих містах С.Ш.А. підчас 1997-ого року. В багатьох випадках, місцеві активісти звербували прихильників з поза української громади – студентські товариства, церкви, екологічні спілки, і.т.д. Такі акції відбулися в містах Боффало, Клівленд, Детройт, Гартфорд, Данбурі, Конн., Рочестер, і Тусон, Арізона і по кількох містах Ню Джерсі (Кліфтон, Черрі Гилл, та інші). (ФДДЧ віддає належну пошану другим організаціям котрі взяли ініціятиву і відзначили 11-у річницю в своїх округах.) ФДДЧ теж вийшов на звязок з американського екологічного коаліцією НІРС яка заініціювала крайову акцію збирання фондів, вітамін і дитячого харчування для лікарень в Україні. Ця коаліція засягнула багато штатів де знаходиться відносно мало українського населення (Ню Гемпшер, Мізурі, і.т.п.). Користуючи з інтернету і засобів масової інформації, коаліція зібрала понад $80,000 долярів вартости гуманітарної допомоги для лікарень і повідомляла американську публику про наслідки Чорнобиля.

Критично хвора дитина в інкубаторі

Іня Бонакорса у реанімаційному відділі новонароджених в Дніпропетровській Дитячій Лікарні #3

Вагітна жінка готується до пологів

ВІДНОВЛЕННЯ ЛЬВІВСЬКОГО ЦЕНТРУ ОХОРОНИ МАТЕРИНСТВА ТА ДИТИНСТВА

Завдяки ініціятиви Пані Оксани Бакум і Професора Володимира Бакума міста Гайленд, Ню Йорк з підтримкою жертводавців з української громади в Кергонксоні та з інших міст по цілій Америці, ФДДЧ зібрав $41,000 дол. на закуп нової апаратури для рятування немовлят і малих дітей в Галичині які родилися з серйозними вадами критичних органів. Протягом минулого року, ФДДЧ доставив до львівської обласної клінічної дитячої лікарні (т.зв. "Охмадет") новий ультразвуковий апарат (виробу "Сіменс"), транспортний інкубатор (виробу фірми "Ейр Шилдс"), машину для введення анестезії ("Охмеда"), респіратор, кардіологічний монітор, вентілятори, ліки і хірургічні прилади. Загальна вартість цієї допомоги обчислена на $178,000 долярів не вчислює медикаментів, дитячих терапевтичних пудрів та дезінфекційних плинів які Фонд отримав безплатно від фірми Чізборо-Пондз в Коннектикат. Після 18-ого гуманітарного полету ФДДЧ в березні 1997 року, головний хірург львівської лікарні – др. Роман Ковальський який стажувався в США під покровом ФДДЧ в 1992-ому році – представив кількох дітей яких життя вдалося врятувати з помічччю апаратури отриманої заходами ФДДЧ і щедрістю панства Бакум і їх співжертводавців.

ПРЕСОВА АКЦІЯ

Як і в попередних роках, діяльність Фонду отримала значний розголос в американській пресі. Появилися обширні статті про фундацію в газетах Ню Йорк Таймс, Ню Гейвен Реджистер, Скрипс-Гоуард, Ню Джерсі Стар-Леджер. Фонд відмічує працю пресових референтів по одиноких громадах і відділах ФДДЧ за їхню взірцеву працю в підготовці матеріялів та за розвиток контактів з американською (і в декотрих випадках, міжнародною) пресою. Їхні зусилля провели до публікації визначних статтей та висвітлення телевізійних передач про Чорнобильську проблему. ФДДЧ подає два приклади таких передач і статтей які насвітлювали або згадували працю ФДДЧ в 1997-ому році:

WTIC – Гартфорд – кореспондентка Шелі Синдланд – 25ого грудня пів-годинний репортаж з Києва, Луцька, Львова із виселених сіл в Чорнобильській зоні. Повторення 4-частинної серії про Україну і Чорнобиль. Scripps-Howard News Service – видатна американська журналістка Мiцi Преду написала дуже прихильну статтю і коментарій про працю др.а Зенона і пані Надії Матківських – співзасновників ФДДЧ. Синдикована стаття появилася в кількох газетах.

На прес-конференції в Нюарку, Амбасадор Юрій Щербак, Сенатор Боб Ториселі, Вова Малофієнко, Сенатор Франк Лавтенберг, та Амбасадор Анатолій Зленко

ПЕРЕДАЧА МЕДИЦИНИ ДЛЯ ХВОРИХ НА ГЕМОФІЛІЮ

В листопаді 1997-ого року ФДДЧ придбав велику кількість препаратів Фактор 8 на згущення крові для пацієнтів які страждають від гемофілії. Брак тієї медицини дійшов до критичного рівня і без неї лікарі і хірурги були змушені відложити необхідні операції для дітей та дорослих. ФДДЧ відгукнувся на заклик від громадських організацій і від головних лікарень у Львові. Фонд придбав препарати на вартість $25,000 дол. від американсько-французької фірми "Рон-Поуленк-Рогр". Коробки з ліками вручено пацієнтами які представили посвідку з доказом запотребування препаратів проти гемофілії. В наслідок попередної посилки фактору 8 і 9 на вартість $200,000 долярів багато хворих і їх батьків з донецької області та з інших областей вислали особисті подяки Фондові й Українському Суспільному Клюбі міста Бостону за фінансову підтримку і страхування посилки таких-же препаратів.

Ірена Ляшук з сином, Олексійом, котрий одержав Фактор 8 для гемофілії

КАМПАНІЯ ОХ

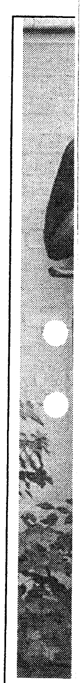
Завдяки великої ф
міжнародної фір
широкопрофільну а
в трьох областях.
технологічної спре
містах Дніпропетро
переселенців із Чор
За останні два роки
антибіотиків фірми
органів. Вартість ц
доларів. Перевірк
доказали, що наслід
і корисні. Зокрема у
"максаквін" допо
затроєння мікробом

ВІДНОВЛЕННЯ ОБЛАСНОЇ ДІТ

За ініціятивою ві
Антонія, священства
Православної Це
успішну кампа
дитячої лікарні в
православних церква
нашу місію. (Найбі
парафія Собору свято
Огайо в сумі $20,00
фонди, і увійшо
фамацевтичними і
ФДДЧ придбав $15
медичного обладнан
лікарні в Чернігові.
Фонд доставив до
інкубатори для немо
введення загально
монітор, респіратор
плини і медикаменти

Олесь Кузьма з дітьми і

Чорн

ОНКО

Осінню
Майкелс
проти ле
для дітей
Загальна
понад $4
для інтра
Ця пожер

…ЯНИ ЗДОРОВ'Я ЖІНОК І ДІТЕЙ

…ової підтримки в формі "гренту" від …"МОНСАНТО" ФДДЧ започаткував …проти дитячої і материнської смертності …панія зосереджена над підвищенням …ості і кваліфікацій діточих лікарень в …Вінниця, і Луганськ які обслуговують сім'ї …ньської зони, як теж загальне населення. …І і Монсанто доставили значну кількість …Л" проти інфекцій шлункових і жіночих …в обчислена на суму понад $150,000 тисяч …нами ФДДЧ і звіти лікарів і пацієнтів …тку цих ліків були надзвичайно ефективні …цькій області, вчасний розподіл препарату …ятувати багато пацієнтів від епідемії …монелла".

Мама із своєю новонародженою дитиною

ДІАГНОСТИЧНА СИСТЕМА ЯДЕРНО-МАГНІТНОГО РЕЗОНАНСУ В КИЄВІ

В минулому році Фонд подав детальний звіт про великий успіх спільного проекту ФДДЧ і Союзу Українок Америки який влаштував модерну систему для діагностики і обстеження травматичних ушкоджень і різноманітних онкологічних захворювань в ранніх стадіях розвитку. Система Ядерно Магнітного Резонансу (ЯМР) або (MRI) вже працює плідно від 1994-ого року в Київській Лікарні Швидкої Допомоги в Чернігівському районі. До сих пір, лікарі провели понад 6,000 обстежень вживаючи цей потужний апарат і знайшли понад 600 злоякісних пухлин в дітях і дорослих. ЯМР теж допоміг врятувати життя других пацієнтів з виливами крови в мозгу та з іншими серйозними паталогіями.

Дитина переходить пересвітлення на ядерно-магнітному резонансі

…НІГІВСЬКОЇ …Ї ЛІКАРНІ

…обного Владики …нства Української …ФДДЧ закінчив …помогу головної …гові. Збірки по …ли $76,000 дол. на …пожертву зложила …лодимира в Пармі, …користовуючи ці … на договір з …чними фірмами, …долярів вартости …обласної дитячої …зні 1997-ого року, …нігова три нові …модерну машину …стезії, серцевий …інфекційні мила,

…гічному відділі

НАЙВАЖЛИВІШІ ГУМАНІТАРНІ ТОВАРІ/ ПРОГРАМИ ДОПОМОГИ ЛІКАРНЯМ В УКРАЇНІ НА 1997 РІК

Дніпропетровська Дитяча Лікарня ч. 3 (апаратура для неонатології/реанімації немовлят включно з Медичною Компютерною Системою $45,000)	**$207,173**
Чернігівська Обласна Дитяча Лікарня (неонатологія) (інкубатори, респіратор, апаратура для реанімації)	**$103,000**
Львівська Спеціалізована Дитяча Клінічна Лікарня (онкологічні ліки, реагенти, хірургічні інструменти)	**$242,564**
Львівська Обласна Клінічна Лікарня (ультразвуковий апарат, транспортний інкубатор і.т.п.)	**$178,000**
Волинська Обласна Дитяча Лікарня (Луцьк) (респіратор і обладнання для реанімації і.т.п.)	**$123,727**
Амбулянс повністю обладнаний	**$73,900**
Гематологічні Аналізатори	**$72,000**
Фактор 8 (Медицина для гемофіліків)	**$25,000**
Програма Стажування лікарів з Дніпропетровськ	**$23,500**
Катетери, інтравенозні капельниці і ліки для немовлят	**$45,228**
Перинатальні Вітаміни (для вагітних жінок)	**$6,300**
Разом:	**$1,100,992**

НОВЕ ПАРТНЕРСТВО – ВОЛИНСЬКЕ ОБЛАСНЕ ДИТЯЧЕ МЕДИЧНЕ ОБЄДНАННЯ – ЛУЦЬК

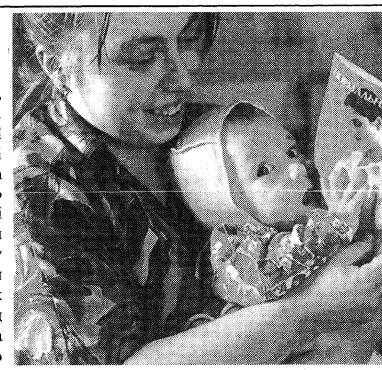

Таня Віна передає дарунок Лесі, малій пацієнці у в онкології

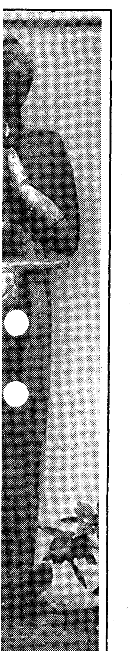
Звернувши увагу на одну з найбільш занедбаних областей України, ФДДЧ доставив понад $123,000 долярів вартості медичного обладнання і хірургічних інструментів до головної дитячої лікарні в місті Луцьк. За перший рік кампанії відновлення, адміністрація лікарні зробила великий поступ і заангажувала льокальних підприємців які жертвували час і матеріяльну допомогу, щоб відновити корпуси для дітей і новонароджених.

ПОШИРЕННЯ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОХОРОНУ ЗДОРОВЛЯ В УКРАЇНІ

Завдяки спільної праці др. Дарії Клачко, др. Марти Кутко, Ксені Кизик, Іні Бонакорси, др. Тетяни Міхнової, др. Марини Федутик, та інших, ФДДЧ опублікував і розповсюдив тисячі копій унікальної брошури в Україні під заголовком "Нормальна Вагітність". Ця інформативна книжечка насвітлює різні аспекти здорової підготовки до породів. Бригада американських і українських медиків і активістів під керівництвом др. Джим Гейген, др. Рут-Анн Алтгаус і Мотрії Кузич з Бенедиктинського Університету в Ілліной праювала впродовж літа 1997 р., щоби передати цю інформацію молодим жінкам в віддалених районах київської та дніпропетровської областей. Реакція від читачів і від Міністерства Охорони Здоровля була надзвичайно позитивна і Фонд плянує поширити цю кампанію в 1998-ому році.

Жінка з дитиною читає брошурку ФДДЧ, "Нормальна Вагітність"

…ька Матір

ПРОГРАМА СТАЖУВАННЯ ЛІКАРІВ

ФДДЧ зафондував інтенсивну програму стажування для 3-ох українських спеціалістів в галузях неонатології і реанімації немовлят. Лікарі з Дніпропетровська перейшли програму в одним з найкращих медичних центрів Америки по тих спеціальностях: Центр святого Варнави в Ливінґстон, Н.Джерсі. Кандидати з України отримали гарні оцінки від американських колег і завідуючих належних відділів. З 1990-ого року, ФДДЧ дав можливість 20-ом лікарям з України студіювати і підвищити свої кваліфікації в Америці. Крім цього, сотки українських лікарів скористали із семинарів і наукових конференцій які Фонд перевів в поодиноких медичних закладах в Україні. В наступному році, ФДДЧ плянує подібні програми стажування для здібних лікарів з чернігівської, вінницької та луганської областей. В травні цього року, ФДДЧ теж зафондував подорож визначного медичного дослідника – др.а Артура Сіренка з Львівської Обласної Спеціалізованої Лікарні який був запрошений на міжнародну конференцію в Тессалоніках в Греції, щоб звітувати про надзвичайний поступ в дослідженнях які відбулися у Львові. Др. Сіренко скористав з унікального проточного цитометра який ФДДЧ влаштував у Львівській лікарні в 1992-ому році. Дослідження на цитометрі відкрили надійні та основоположні вказівки в лікуванню і діагностиці дитячої лейкімії.

Ляля Бурачинська, Ольга Миколаєнко, др. Олександр Буяльський, др. Маріна Федутік, та Ксеня Кизик у реанімаційному відділі новонароджених в Лікарні Святого Варнави

КРАЙОВА КОНВЕНЦІЯ

В вересні 1997 р., Фонд відбув свою третю крайову конвенцію в Іст Гановер, Ню Джерсі. Понад 200 делегатів з 13ох відділів брали участь. Серед доповідачів виступили гості з України (амбасадор Юрій Щербак і пані Марія Щербак; Марія Драч – голова Жіночої Громади; др. Ольга Бобильова – Міністерство Охорони Здоровя; др. Людмила Порохняк-Гановська – Інститут Експериментальної Радіології; американські урядовці (конгресмен Родній Фрейлінгтаузен, кандидат на губернатора Джим МкҐріві і представник губернатора Крістін Тодд Уитман – Френк Мескі; сенатор Френк Лаутенберг передав особистий привіт учасникам по відеокасеті). Провели молитву Високопреподобний Владика Антоній – УАПЦ всечесніший отець монсіньор Йосиф Федорек і отець Йосиф Шупа - УКЦ і Корбин Гарній – духпастир племя Шошоні яке сильно постраждало від наслідків атомних вибухів в Неваді. Теж взяли участь видатні кореспонденти Мартин Севидж – С.Н.Н. і Андрій Мельникович – Льюівил Курєр – Журнал і спеціалісти по фінансовому розвитку харитативних організацій – Паула Гунчар, Том Гаврилко і Пол Спікер.

На крайові конвенції ФДДЧ, зустрічаються гості і делегати др. Ольга Бобильова, Марія Драч, Корбин Гарний, др. Людмила Гановська, Ляриса Барабаш Темпл, Бліс Севидж, та Марія Щербак

Всі пожертви звільнені від податків. Проситься звертати до Фонду на адресу:
Children of Chornobyl Relief Fund 272 Old Short Hills Road, Short Hills NJ 07078
Телефон: (973) 376-5140; Факс: (973) 376-4988

…ЧНІ ЛІКИ І ВІТАМІНИ

…ого року, в посередництві пані доктор Мони …октора Зенона Матківського Фонд отримав ліки …(вартість $26,000 дол), антибіотики і вітаміни …кологічних центрах в 4-ох областях України. …сть цих фармацевтичних виробів обчислена на …дів. Фонд теж придбав трубки і катетери …зного вливання пацієнтам в критичному стані. …бчислена на $13,747 долярів.

Від часу свого заснування в 1989-ому році, Фонд Допомоги Дітям Чорнобиля доставив в Україну понад 1,059 тон медично- гуманітарної допомоги. Загальна вартість цієї допомоги обчислена на понад $42 мільйон долярів.

ФОНД ДОПОМОГИ ДІТЯМ ЧОРНОБИЛЯ ЩИРО ДЯКУЄ КОМПАНІЇ ДЖОН ДІР ЗА ПОКРИТТЯ КОШТІВ ЦІЄЇ РЕКЛАМИ

Український правопис цього платного оголошення не відповідає засадам „Свободи". — Ред.

САНДОРМОХ

(Продовження зі стор. 3)

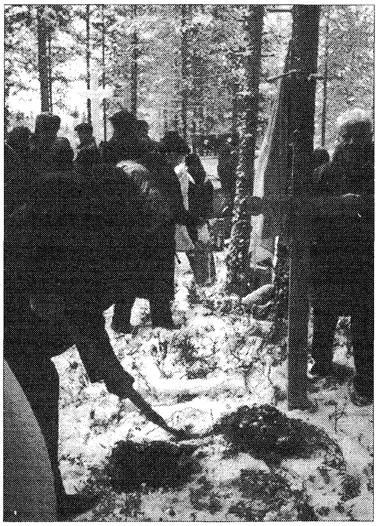
ними людьми, які стояли роздягнуті у вже зимовому Карельському лісі і чекали своєї черги на смерть. Мабуть найбільш вражає цинізм цього людоненависного режиму: у протоколі підкреслено, що чоловіків на місце страти возили вантажівками, а жінок (яка галантність!) легкими автомашинами. Крім примітивних садистів-виконавців, серед большовиків від самого початку були садисти „теоретики", яких не задовольняв навіть факт вбивства тисяч людей. Треба було ще посміятися...

Сандормох! Ми довідалися про відкриття цього страшного некрополя у вересні минулого року зі статті в „Комсомольской Правде", хоч уже у серпні з'явилися численні повідомлення у західній пресі. Багато писала про це преса Санкт-Петербурга і північних регіонів Росії, яка до нас не доходить („Невское время", „Советское Беломорье", „Северный Курьер"). Було повідомлення в "Embassy of Ukraine" в Москві Віталія Косовщини — „Запомни это место". В Україні перше повідомлення з'явилося 4-го липня у „Кіевскіх Вєдомостях" — Вахтанга Кіпіані, але наступну статтю в "Час-Time" було опубліковано лише у вересні. І мусимо зауважити, що вістка не дістала належного розголосу. Меморіяльні товариства України (Києва, Львова, не кажучи вже про Харків, де власне відбулися у 30-их роках найбільш масові репресії) зовсім зіґнорували цю сумну вістку. Адже було офіційно оголошено, що 27-го жовтня 1997 року Міжнародне товариство „Меморіял" разом з комісією, яка займається встановленням прав реґабілітованим жертвам політичних репресій Республіки Карелія, проводить траурний поминальний день, присвячений пам'яті жертвам „Великого терору 1937-38 років". В повідомленні, яке розіслано до всіх організацій „Меморіялу", говорилося, що 27-го жовтня на меморіяльному цвинтарі „Сандормох" будуть поставлені перші пам'ятні знаки і відбудеться Панахида. Таке повідомлення отримали також родини, члени яких загинули в Карелії. Отримали його і ми від санктпетербурського „Меморіялу".

Мушу признати, що петербурзький осередок „Меморіялу" провів колосальну працю щодо пошуків цвинтаря. Адже докладного місця розстрілу не знав ніхто. І врешті хтось повідомив про дивні, квадратової форми ями у лісі, 16 км. від Медвежегорська. 30-го червня 1997 року вояки, яких прислали на допомогу, відкрили п'ять ям. А їх там сотні! (Веньямін Йофе, голова товариства „Меморіял" у С.-Петербурзі, розповів, як, здавалось би, загартовані вояки, побачивши убитих, попадали на коліна, у них тряслися руки, а з очей текли сльози...). Буквально за кілька місяців невеличка Карелія своїми силами упорядкувала некрополь. Поблизу кожної ями поставили пам'ятний знак, провели з Медвежегорська асфальтову дорогу, побудували дерев'яну церкву...

Отже, з України приїхали тільки два представники Спілки Письменників — Іван Драч і Євген Сверстюк, відомий тележурналіст Борис Гливачевський, священик Української Православної Церкви КП, бандурист, а також представник української амбасади в Москві Віталій Косовщина. Позаяк ніякої організації візу в Карелію не було, ми з дочкою поїхали зі Львова самі, дякуючи допомозі НТШ Америки. Втім, місцеві українці, велика громада яких проживає в столиці Карелії Петрозаводську, значно доповнили делеґацію. Багато з них прийшло з синьо-жовтими прапорами.

Однак, через нашу повільність, абсолютну відсутність урядової реакції на цей 60-літній трагічний ювілей, першими були все ж таки поляки. Їх делеґація подбала про те, щоби в самому центрі кладовища поставити найбільший хрест і мармурову таблицю. І хоч, в порівнянні з тисячами убитих і замучених в Карелії і на Соловках синів і дочок України, польських поховань тут було без порівняння менше, ініціятиву перейняли вони. Мені прикро про це писати. Але пишу, щоби засоромити тих, які до сьогодні просякнуті 300-річною рабською ментальністю. Ментальністю, яка найбільш яскраво проявляється у відсутності пошани до своєї історії, до своїх співвітчизників і тим самим до себе самих.

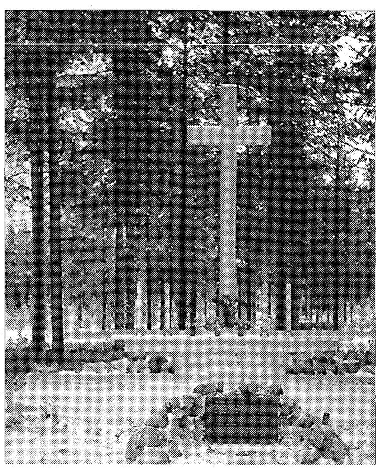
Іван Драч вкопує привезений з України Хрест, що його тримає Євген Сверстюк.

За політичними баталіями, за буденними клопотами, ми все ще мало аналізуємо зміст історичних фактів. Зокрема сьогодні, коли у Верховній Раді і в засобах масової інформації дискутується тему про значення жовтневого перевороту. Задумайтеся! На честь 20-річчя „Великої жовтневої революції" було жорстоко обірвано життя 1,111 невинних людей. У XX столітті, у жертву большевицьким „богам" принесено не ягня чи козулю, як у первісні віки, а 1,111 вчених, мистців, діячів різних суспільних галузей, найталановитіших чоловіків і жінок! Чи ще можна сумніватися у трагічному сприйнятті цієї дати? То яку ж мораль сповідують люди, котрі примушують нас святкувати Жовтневу революцію, чи примиритися з тим, що було вчинено?

До речі, майже всіх родичів розстріляних, переважно вже стареньких, які приїхали в Медвежегорськ, здивував виступ відомого російського захисника людських прав Ковальова, який закликав до „примирення". Чому ми маємо примиритися? Чому усім іншим націям можна вимагати моральні (а то й матеріяльні) відшкодування, покарання злочинців, лише українці мають примиритися?! Це знову цей же комплекс меншевартости.

Невеличка наша делеґація з тих, хто приїхав з України, відспівала Панахиду, помолилася над символічною могилкою: дерев'яним хрестом (особисто привезений Євгеном Сверстюком), який прикрасили вишиваним рушником і калиною. Отець посвятив її, покропив священною водою ями, де поховані розстріляні. Я поросипала землю, яку привезла зі Львова, а також з Харкова, зі знищеного вже цвинтаря. Там була похована моя бабуся, славна колись артистка, письменниця Марія Слободіна-Крушельницька, чоловік якої і троє дітей на віки спочили в цьому Карельському лісі, в урочищі Сандормох.

Оце і все...

Хрест — пам'ять жертвам-полякам.

Ще дещо про Медвежегорськ, поблизу якого розміщений сандормохський цвинтар. Коли розстрілювали в'язнів, тут ще не було міста, була залізнична станція, а в 1934 році зведено величезну будівлю управління будівництвом Біломорканалу. Сіро-чорна, з жахливою вежею і позабиваними дошками вікнами, вона сьогодні височе над містом, як гріх. Перед її входом на обдертому постаменті стоїть масивна постать Кірова з витягнутими рукою і вказівним пальцем. Тут! Тут це буде! Кіров — як символ смерти. Смерти його і тих тисяч, для вбивства яких використано його смерть.

А люди з Медвежегорська — добрі, приязні, хоча живуть дуже скромно. Те, що вони зуміли зробити за кілька місяців для вшанування пам'яті розстріляних — подиву гідне! Як сказав у доповіді голова санктпетербурзького „Меморіялу" В. Йофе: „Вони не тільки виконали те, що обіцяли, вони зробили значно більше. На сьогодні — це справді геройство".

Я з вдячністю згадую людей Карелії, котрі приймали нас і сотні інших з усього простору колишнього СРСР, а також працівників науково-інформаційного центру „Меморіял" у С.-Петербурзі. Завдяки їм я і моя доня змогли вклонитися землі, де спочивають наші рідні і їхні товариші — жертви большевицького терору, помолилися і попросити у них сил Україні протверезіти від облуди брехливих комуністичних ідей і побудувати свій дім, гідний пам'яті цих невинно-вбитих людей.

P.S. Після повернення делеґації до Києва Українське телебачення продемонструвало чотири серії документального фільму, який у Сандормоху зняв Борис Гливачевський.

* * *

ПОДІЇ

КУРСИ УКРАЇНІСТИКИ В КИЄВІ

Київ. — Національний Університет „Києво-Могилянська Академія" спільно з УНСоюзом і Благодійним Фондом „Смолоскип" влаштовує 6-тижневі курси україністики в Києві, які проходитимуть від 11-го липня до 25-го серпня ц. р. Зголошуватися слід до 1-го травня до координатора особливих проєктів УНСоюзу Оксани Тритяк: UNA, 2200 Route 10, Parsippany, NJ 07054, тел. (973) 292-9800. Детальніші інформації поміщені у „Свободі", ч. 18 з 28-го січня ц. р.

ПРОМОВА Д-РА М. КУРОПАСЯ

Чикаго. — Чикаґський Окружний Комітет УНСоюзу, Українсько-Американський Комітет Захисту Прав та Енциклопедія Української Діяспори влаштовують зустріч з д-ром Мироном Куропасем, який виступить з промовою на тему „Майбутнє української громади в Америці". Зустріч відбудеться у неділю, 8-го лютого, в Українському Культурному Осередку, ріг Чикаго аве. й Овклі бульвару. Початок о год. 1:30 після полудня. Ціна квитка — 5 дол.

УКРАЇНЦІ В УЗБЕКИСТАНІ

Українська громада Узбекистану має багату історію. Сам факт, що сьогодні в Узбекистані мешкає понад 300 тисяч українців, багато про що свідчить. Водночас виникають питання.

Поперше, звідки така кількість, а подруге, чому „переселенці" обрали саме цю землю постійним місцем мешкання? Чи випадково переселенці, твердо відмовившись від канцеляризму, як правило, із сердечним теплом говорять про республіку, що стала другою батьківщиною?

Як засвідчують пам'ятники матеріяльної та духової культури — вже неґоціянти Київської Руси-України, кажучи по-сучасному, „ходили човниками" між Заходом та Сходом, трамбуючи та розширюючи свої стежки-доріженьки, як зухкупці багатьох інших народів, проклавши врешті-решт Великий Шовковоий Шлях, що відкрив нові можливості обміну товарами, виробничим досвідом, науковими відкриттями, філософськими ідеями і, звичайно ж, взаємними почуттями поваги, дружби і любови. Про це красномовно свідчать настінні розписи, що збереглися до нашого часу, літературні пам'ятки, а також малюнки на каменях, пісні, легенди. Як свідчать документи з архівів Узбекистану, України, Росії, в першій половині XVII сторіччя, коли досить чітко видно економічну та соціяльну ситуацію реґіону Центральної Азії, однією з найбільш характерних його особливостей стала різномовність, багатонаціональність населення.

В жовтні 1741 року до Оренбурзького краю було примусово відправлено з лівобережної України понад 100 підвід з переселенцями. До місця доїхала лише незначна їх частина. Саме в ці далекі роки частина українців-переселенців потрапляє до районів Центральної Азії.

З середини позаминулого століття, коли прискорився розвиток мануфактури підприємств, фабрик фаянсу, художнього скла, побутової кераміки, випуск предметів хатнього побуту та сільсько-господарського призначення пішов догори і виникла гостра необхідність у налагодженні системі перевезення товарів. Ось тут відіграли свою важливу ролю українські чумаки. Поки чумацтво не було витіснене залізницями та паровою фльотою Європейськими та Середньоазійськими шляхами тягнулися валки зі ста чи більше возів, на чолі з виборними ватажками. Зазначимо, що тим самим українські чумаки зробили значний внесок в економіку російських губерній та реґіонів Центральної Азії.

Продовжують зміцнюватися контакти між нашими народами і в 30-40-ві роки минулого століття. І пов'язані вони, насамперед, з іменем поета та борця за свободу Тараса Шевченка. Понад десять років він відбував заслання в реґіонах Манґишлаку і Аральського моря за розпорядженням царського уряду.

Неодноразово поет відвідував містечко Казах-Дар'я біля Нукусу, де прихильниками його творчости пізніше був споруджений йому пам'ятник. Але найбільш тісні контакти між нашими народами встановлюються у другій половині XVIII сторіччя. В ці роки виникають великі поселення в Ташкентській і Сирдар'їнській областях, де продовжують поселюватися в основному переселенці з України і Росії. Так, у квітні 1886 року з хутора Ківки Самарської губернії 27 сімей виїхало до Ташкенту і Ташкентської області. Частина з них поселилася в містечку Троїцьке під Ташкентом. У 1897 році українські поселення з'являються в Самаркандській області. Тільки в Катта-Кургані в ті роки мешкало понад 2,000 українців. В цих та інших областях сонячного краю українці облаштовували трудове та повсякденне життя на свій кшалт: мали чисті подвір'я, доглянуті городи, білі хати з гарними пічками. Вони тяжко працювали, але їх життя було веселим і невимушеним. При цьому переселенці з виняткою повагою ставилися до місцевих жителів. Навіть вибираючи собі голову, вони вважали за потрібне порадитися з ними. Особливу увагу привертали одяг та звичаї українців. Українців охоче запрошували на свої яскраві національні свята представники корінної національности і діставали запрошення у відповідь. Багато з повсякденного життя працьовитих українців було близьким не менш працелюбним узбекам, що, звичайно, сприяло взаєморозумінню людей, які населяли цей край.

До 1917 року на територіях цих та інших областей існували великі громади. Діяла велика кількість шкіл з викладанням українською мовою, за звичаями предків відзначалися релігійні свята, панувала дружба та злагода між українцями, узбеками, казахами, росіянами.

В ті роки на гастролі до Туркестанського краю приїжджали провідні солісти, хорові та танцювальні колективи з Києва, Одеси, інших міст України та Росії. Створювалися та проводили активну просвітницьку роботу власні музичні ансамблі, хорові та вокальні групи. Помітне місце тут займають Ташкентське товариство „Ліра", самодіяльні симфонічна і народна оркестри, міський хор, драматичний і музичний театри.

В березні 1917 року в Ташкенті було засновано Спілку українців Туркестану з філіями в Самарканді, Скобелеві, Чимкенті, Ашгабаді, Андижані. Її члени та активісти згодом активно підтримали створення Української Народньої Республіки. Цій події була присвячена ціла низка культурно-політичних заходів Спілки. Цікаво, що її кипуча діяльність підтримувала місцева інтелігенція, духівництво, активна група селян. В 1920 році діяльність Спілки була заборонена.

Зв'язки між літературами Узбекистану і України — це важлива сторінка великої книги дружби двох народів. Почуття єдиної родини виникло в 20-ті роки — роки руїни та тяжких випробувань. Варто згадати роман „Міжгір'я" Івана Ле — книгу, що вбірала в себе багато з того, чим жив Узбекистан наприкінці 20-их початку 30-их років. В романі вперше не тільки в українській, але й в усій світовій літературі того часу було зроблено спробу створити образ передового узбецького інтелігента, нової людини свого часу. В 1935 році з поемою „Землі України", виступив узбецький поет Уйгун. Цикль віршів про Узбекистан було створено наприкінці 30-их років відомим українським поетом Миколою Бажаном. Тоді ж Узбекистан широко відзначив 125-річчя від дня народження Т. Шевченка. У творах великого Кобзаря узбецькому читачеві відкрилася широка українська душа. Ім'я Кобзаря стало символом єднання двох культур, двох народів. Цей ювілей виявився своєрідним підсумком роботи літераторів Узбекистану. В 1935 році узбецький прозаїк Хамід Алімжан переклав поему Т. Шевченка „Сон". В 1937 році вийшла перша збірка українського поета узбецькою мовою. Двома роками пізніше збірка в розширеному варіянті перевидається під назвою „Корбузчі". В перекладі віршів брали участь відомі узбецькі літератори Х. Алімжан, М. Шейхзаде, Міртемір, Г. Фаттах тощо.

Тоді ж з'являється перша в узбецькому літературознавстві праця про засновника нової української літератури. Ім'я Т. Шевченка почало звучати природньо, ставало часткою духової культури узбецького народу.

В. Ільченко в яскравому нарисі „Чорнобривці" говорить про зустрічі з дідом-узбеком у глухому селі Фергани. Дід переповнений ніжністю до далекої України. Він просить адресу гостя і запевняє, що після закінчення війни напише йому туди.

Спільна боротьба проти гітлерівців ще більше зблизила народи Узбекистану і України. Узбекистан у ті грізні роки дав притулок і обігрів понад 200,000 старих, жінок, дітей-сиріт з фронтових областей України, Росії, Білорусі. Серед тих евакуйованих був і я — хлопчик з хутора Аграфенівка Запорізької области. Тут мене влаштували в спеціяльний ташкентський дитячий будинок №20 для обдарованих дітей, де ми отримували хорошу освіту та виховання.

В Узбекистані під час війни продовжували творчу роботу понад 30 театральних, музичних груп, навчальних закладів. Серед них Державний театр імені І.Франка, Дніпропетровський театр імені Т. Шевченка, Харківський український театр. Вони співпрацювали з узбецькими театральними колективами. Артисти театру ім. І. Франка і його головний режисер Юрій Гнат допомагали українському театрові музичної комедії імені Мукімі в праці над постановкою „Наталки Полтавки", деб'ют якої відбувся в грудні 1943 року. Цей же театр включив до свого репертуару п'єсу Х. Алімжана „Муканна", перекладену українською мовою поетом Терещенком. Особливо хвилююча глава українсько-узбецьких зв'язків відноситься саме на той період. Тут фіґурують сотні прізвищ, згадуються десятки проведених концертів. Для концертного обслуговування такої великої авдиторії в Ташкенті створювалися фронтові бриґади, в яких брали участь артисти київських, одеських, вінницьких, полтавських драматичних і оперних театрів. За роки війни вони дали кілька тисяч концертів як на передовій лінії фронту, на бойових кораблях, в партизанських загонах, в маршових частинах, так і в своїй республіці, населення якої збільшилося (за рахунок евакуації) майже вдвічі. Так великим успіхом користувалася фронтова бриґада узбецької фільгармонії, якою керував київський баяніст В. Наливайко і група з участю Тамари Ханум.

Після фронтових виступів у вояків мужнів бойовий дух.

У повоєнний період творчі зв'язки між Україною та Узбекистаном значно розширилися. Цьому сприяють великі громадсько-політичні заходи — такі, як спільне проведення ювілейних дат: і в тому числі дві блискучих за формою та змістом українські декади літератури та мистецтва в Узбекистані у вересні 1964 року і в травні 1966 року.

В 1960-1970 роках в Узбекистані неодноразово відбувалися гастролі українського народного хору під керуванням Г. Вірьовки, Закарпатського народного хору, хорової капелі „Думка", інших провідних колективів і солістів.

У музичній драмі „Зафар" („Перемога"), створеній композитором Х. Рахімовим, йдеться про долю одного українського хлопчика, якого всиновила узбецька жінка Халіма під час війни, і якого батьки знайшли вже після війни. Автор спектаклю застосовує переконливий прийом співставлення музичного матеріялу обох народів; в одних епізодах дія будується на узбецькому матеріялі, в інших епізодах, що показують українську сторону — на українському. Цей твір став ще одним яскравим прикладом спільних доль наших народів та їх культур.

Сьогодні українці Узбекистану продовжують робити свій відчутний внесок в розвиток економіки та культури країни. В зв'язку з цим не можна не сказати про те, що представники етнічних українців зберегли поважливе ставлення до інших національностей, їх культури, звичаїв, традицій. Увага, яку надають нам і представники інших національностей, керівництво республіки, надихає на добру справу. На пресконференції в рамках візити до Києва, президент Узбекистану І. Карімов сказав: „Українці Узбекистану — це наші українці". Ці слова ми розглядаємо, як визнання керівництвом республіки заслуг українців перед незалежним Узбекистаном.

На даний час в Узбекистані мешкає понад 300,000 українців та більш як 150,000 вихідців з України, для яких цей благодатний край став другою батьківщиною. Кожен з них намагається внести свій гідний вклад у зміцнення дружби між народами, в розквіт та майбутнє нашого спільного дому — Узбекистану.

В різні роки в Узбекистані працювали та творили благо для свого народу визначні вчені-українці. Це — математики Б. Бондаренко, Д. Гребенюк; геофізик Ю. Різниченко, мікробіолог В. Нікалюк, агротехнік В. Єременко, фітопатолог К. Ларченко, фахівець з каракулю М. Кошевий.

В усьому світі добре відомі імена винахідника Бориса Грабовського та вченого-хіміка, винороба, організатора виробництва, видатного землероба Михайла Ховренка, іменем якого названо Самаркандський завод з виробництва вин.

Сьогодні люди, якими можуть пишатися не тільки узбекистанці, але й українці-земляки, продовжують працювати на користь незалежного Узбекистану. Всі вони досягли визнання завдяки своїм великим організаторським здібностям, професійним талантам, роблячи чимало для процвітання країни, розвитку її економічного та культурного потенціялу.

До них відноситься удостоєний високого звання

(Закінчення на стор. 7-ій)

У „Свободі" ч. 10 з п'ятниці, 16-го січня 1998 р. в оголошенні, яке поміщував УВАН і НТШ, зайшла друкарська помилка в параграфі Панель IV поміщено Українська Національна Революція в *інтервенції*, а має бути **інтерпретації**.

АДМІНІСТРАЦІЯ

УКРАЇНСЬКИЙ ІНСТИТУТ АМЕРИКИ
2 Схід 79-та вул. Ню Йорк

висловлює признання і подяку
д-рові Богданові Кекішові
та дирекції
Кредитівки Самопоміч
у Ню Йорку

за допомогу у влаштуванні концерту
24-го січня 1998 р.
„УКРАЇНСЬКІ МОТИВИ У ЗАХІДНІЙ МУЗИЦІ"

з привітом!
МИКОЛА СУК, д-р ТАРАС ШЕҐЕДИН
(Музичний Відділ Інституту)

Наукове Товариство ім. Шевченка в Америці
запрошує членів й українське громадянство
на ДОПОВІДЬ
ХЕРСОНЩИНА СЬОГОДНІ
яку виголосить
д-р ГАННА ЧУМАЧЕНКО
проф. Херсонського Педагогічного Університету
(тепер перебуває на Колюмбійському Університеті
у пляні наукового обміну програмами Фулбрайта)
що відбудеться
у суботу, 7-го лютого 1998 р. о год. 5-ій веч.
в домі НТШ, при 63 Четверта авеню
між 9 і 10 вулицями в Ню Йорку

УПРАВА НТШ

Увага Рочестер і околиця!
Доповідь на тему
РІЧНИЦЯ ДЕРЖАВНОСТИ І УКРАЇНА НАПЕРЕДОДНІ ВИБОРІВ 1998 РОКУ
НЕЗАЛЕЖНИЙ ПОГЛЯД НА ПЕРЕДВИБОРЧУ ПОЛІТИЧНУ СИТУАЦІЮ В УКРАЇНІ
ВИГОЛОСИТЬ
ОСИП ЗІНКЕВИЧ
Голова видавництва „Смолоскип" у Києві
Влаштовують
Об'єднані Українсько-Американські Організації м. Рочестеру
Неділя, 8-го лютого, год. 3:00
Кафетерія школи св. Йосафата
940 Ridge Rd. E., Rochester, NY

Не зважаючи на Ваші потреби...

Федеральна Кредитова Кооператива
САМОПОМІЧ
в Ню Йорку
ПОЗИЧАЄ ГРОШІ
➡ на низьких відсотках та вигідних умовах сплати
➡ чемна та швидка послуга
За дальшими інформаціями звертайтеся до нас особисто, або телефонічно.
SELF RELIANCE NEW YORK
Federal Credit Union
Main Office: 108 Second Avenue New York, NY 10003 Tel: 212 473-7310 Fax: 212 473-3251
E-Mail: SRNYFCU@aol.com
Branch Office: 23 Main Street Kerhonkson, NY 12446 Tel: 914 626-2938 Fax: 914 626-8636
OUTSIDE NYC CALL TOLL FREE: 1-888-SELFREL
VISIT OUR WEBSITE AT: http://www.selfrelianceny.org

УКРАЇНЦІ В УЗБЕКІСТАНІ

(Закінчення зі стор. 6)

Герой Узбекістану Микола Кучерський, д-р технічних наук, академік Академії гірничих наук Росії, голва ради концерну Навоїйського гірничо-металюрґійного комбінату. Пріоритетну галузь в республіці очолює також д-р технічних наук, генеральний директор АО „Вугілля" Анатолій Лелеко. Чимало зроблено для зміцнення міжнародних зв'язків кавалером ордена „Дустлік" Узбекістану, директором Центральнсго рудоуправління Геннадієм Прохоренком. Клясиком, твори якого знають далеко за межами Узбекістану, є Борис Гієнко, народний артист Узбекістану, заслужений діяч мистецтв республіки, професор, талановитий композитор та педагог. Великий внесок у педагогічну науку та освіту робить Анатолій Зведенюк, д-р філософських наук, професор, завідувач катедрою філософії Ташкентського інституту текстильної та легкої промисловости. І цей список можна було б продовжити, додавши до нього чимало імен славних українців.

У лютому 1993 року відбулася перша зустріч ініціятивної групи Українського культурного центру „Батьківщина" Узбекістану. До його складу входили: студентка Софія Зайцева, журналісти Людмила Кучеренко, Олександер Губенко, художники Василь Захарський, Ігор Гуленко, Євген Фоменко і автор цієї розповіді. Створюючи цей центр, ми, насамперед, думали про те, щоб він сприяв утвердженню незалежного Узбекістану, об'єднанню людей, надаючи їм можливість для відпочинку, активного дозвілля, вивчення мови, побуту та культури предків.

Цю мету переслідували численні виставки, вечори відпочинку, присвячені творчості Л. Українки, Т. Шевченка, І. Франка, М. Грушевського, концерти майстрів оперової сцени, фестивалі узбецької та української музики, зустрічі з людьми. Багато культурних заходів центру пройшли в кращих театральних залях Узбекістану. Нашим центром засновані спеціяльні премії ім. Т. Шевченка та пам'ятний знак, яким нагороджуються люди і колективи, що зробили значний внесок у розвиток дружби і стабільности міжнаціональної злагоди.

Мешкаючи тут, в Узбекістані, ми маємо можливість зміцнювати наші зв'язки з історичною батьківщиною. Цьому багато в чому сприяє та обставина, що між Україною та Узбекістаном налагоджені добрі відносини співпраці та взаєморозуміння як незалежних, суверенних держав. Коли Президент України перебував з офіційною візитою в Узбекістані, він знайшов час для зустрічі з українською діяспорою. Відбулася задушевна, щира розмова, з якої Л. Кучма довідався багато цікавого про наше життя. Він тепло відгукнувся про узбецький народ, керівництво республіки, яке піклується про своїх громадян, незалежно від їх національності. Він був щиро радий тому, що українці в Узбекістані почувають себе добре, мають можливість спілкуватися рідною мовою, відзначати національні свята.

Нещодавно в Києві відбувся другий Міжнародний форум українців під девізою „В єдності та співробітництві увійдемо в XXI століття". В роботі форуму взяли участь делеґати від Узбекістану, що були представлені активістами Українського культурного центру „Батьківщина". Живий інтерес до життя нашої країни виявили багато діяспор з країн СНД та далекого зарубіжжя. Так, вельми плідним, на наш погляд, були бесіди, що провели член правління УКЦ „Батьківщина" Софія Зайцева та Ігор Костенко з головою Міжнародної організації О. Бризгун-Соколик (Канада), доктором, віце-президентом Міжнародного Конґресу Українців Василем Веригою (Канада), іншими представниками.

Делеґацію Узбекістану також тепло прийняли міністри освіти та культури, національностей України. Ця обставина, на нашу думку, свідчить про авторитет нашого культурного центру, величезне міжнародне значення Узбекістану, з яким хочуть мати творчі та культурні зв'язки.

У культурного центру „Батьківщина" великі пляни. Збираються матеріяли для альбому-книги „Українці в Узбекістані". Плянуємо провести міжнародну експедицію по шевченківських місцях Центральної Азії та пісенний фестиваль. В 1998 році маємо намір провести „круглі столи" та тематичні вечори, інші акції, присвячені 80-ій річниці створення УНР і 5-ій річниці створення УКЦ „Батьківщина".

Ще одну сторінку в добрі відносини двох незалежних рівноправних країн покликане вписати товариство дружби „Узбекістан-Україна", що засноване в грудні 1997 року.

З 17 по 22 листопада 1997 року з великим успіхом пройшли Дні Культури України в Республіці Узбекістан. Вони були логічним продовженням плідного українсько-узбецького діялогу на всіх рівнях. Їх проведення відбулося за ініціятивою президентів України та Узбекістану Леоніда Кучми та Іслама Карімова і згідно з рішенням Спільної узбецько-української міжурядової комісії, прийнятим під час першого засідання в Києві в квітні цього року, та відповідно до Угоди про співпрацю між Міністерством Культури України та міністерством у справах культури Республіки Узбекістан, що була підписана у вересні 1994 року.

Дні культури України в Узбекістані мали на меті ознайомити народ нашої країни з традиціями та звичаями українського народу, показати кращі досягнення в галузі музики, образотворчого мистецтва, театру, кіно, естради. І це вдалося. За кілька днів до початку свята українського мистецтва вулиці Ташкента були прикрашені емблемами Днів культури, вітальними транспарантами українською та узбецькою мовами, державними прапорами обох країн. Представники уряду, громадських організацій, засоби масової інформації Узбекістану неодноразово зазначали, що така широкомаштабна акція відбулася в країні вперше за 6 років незалежноси. Часова відстань між попередніми Днями культури Укріани в Узбекістані (ще за часів СССР) і нинішніми складає 10 років. Дні культури України відзначалися жанровою різноманітністю і маштабністю. Тому, природньо, вони мали значний політичний і громадський резонанс. Успіхові заплянованої акції, безумовно, сприяв приїзд офіційної делеґації України на чолі з віцепрем'єр-міністром Валерієм Смолієм. Це надало Дням культури України в Узбекістані політичного забарвлення і послужило значним поштовхом для активізації всебічного розвитку українсько-узбецьких відносин не тільки в гуманітарній, але й в інших сферах. Ця культурна акція засвідчила високий рівнеь відносин між двома дружніми країнами, а також потужній потенціял співробітництва на майбутнє.

Величезну організаційну та методичну працю виконала для успішного проведення Днів амбасада України в Республіці Узбекістан. Про великий політичний резонанс цієї культурної акції свідчить і той факт, що під час її проведення до амбасади надходили телефонні дзвінки і письмові поздоровлення з дипломатичних представництв Італії, Японії, Ірану, Російської Федерації, Кореї, Туркменістану, Латвії тощо, в яких висловлювалося захоплення культурою та мистецтвом, а також духовим потенціялом українського народу, що зберіг та помножив національні традиції. Узбецькими мистцями неодноразово відзначався світовий рівень українських оперових співаків та представників українського балету, блискуча майстерність танцюристів ансамблю ім. Павла Вірського.

Не слід забувати про те, що для багатьох українців, що мешкають в Узбекістані, це була чудова нагода зустрітися зі своєю історичною батьківщиною, задовільнити свої духові потреби. Дні культури України в Республіці Узбекістан продемонстрували єдність узбецького і українського народів. Адже їх дружба пройшла через випробування Другої світової війни, Ташкентський землетрус, Чорнобильську катастрофу. Тому логічним завершенням Днів культури України в Узбекістані став спільний святковий концерт дружби, який відкрили міністри культури Узбекістану та України. Цей концерт також транслювався у прямому ефірі протягом трьох з половиною годин.

Історія Узбекістану своєрідна. З давніх давен тут сходилися дороги багатьох країн, проходив Великий Шовковий Шлях. Десятки племен і народів тягнулися і тягнуться в соняшний край. Тут з далеких часів навчилися жити і мирно співіснувати представники різних народів. Цей дух взаємного розуміння та поваги зміцнився та розвинувся за роки незалежности, суверенітету, і ми, нинішнє покоління, зобов'язані його зберегти та помножувати заради сьогодення та майбутнього Узбекістану і України.

Станіслав Мансуров-Ковригенко,
голова Українського Культурного Центру „Батьківщина" в Ташкенті.

Альманах УНС...

(Закінчення зі стор. 1)

ріюм, „Енеїді" дві сотні літ, Україна будується, Світлий Універсал і трагічні Крути, Ти Богом посланий Богдане та У діяспорі і в Україні колись. Як можна здогадуватись з перечислених назв розділів, цьогорічний 288-сторінковий Альманах багатий не тільки на кількість, але в перчу чергу на якість дібраного матеріялу.

Альманах коштує всього 12 дол., включно з пересилкою. Належність треба висилати в заадресованій для вигоди читачів конверті.

Адміністрація просить Альманах назад не відсилати, бо за повернення пошта обтяжує видавництво, що подвоює видатки. Радше після прочитання можна переслати його в Україну або до інших країн українського поселення.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 15-го ЛЮТОГО 1998 р.

Фріголд, Н.Дж. Річні збори 269-го Відд. УНС відбудуться о год. 2-ій по пол. при 180 Sheffield Dr., Frechold, N.J. 07728. На порядку звіти та вибір делеґата і заступника на Конвенцію УНС. Управа.

СТВЕРДЖЕННЯ І ЗАКЛИК

(Закінчення зі стор. 1)

Також конечним є згадати і це, що директор вишколу продажі Союзового „товару" Роберт Кук в звітовому часі (9 місяців) одержав від Союзу 87,292 долярів платні.

3. *Рекордовий Відділ.*

Відповідальною за працю Рекордового відділу є секретар Марта Лиско, яка веде широко-закроєну кореспонденцію із відділовими секретарями та урядниками і тим служить їм фаховими порадами в справі союзового забезпечення, яке при введенню змін кляс стало більше скомплікованим. В дальшому, до обов'язків секретаря належить перевірка та оформлення аплікацій на нові грамоти забезпечення. До статутових обов'язків секретаря належить зберігання важливих документів Союзу, конвенційних протоколів та виготовлювання й вдержування протоколів засідань Головного Уряду й Екзекутивного Комітету.

В звітовому часі продовжувано акцію злуки малих відділів, коли заходить конечна потреба. Таку злуку переведено в 27-ми відділах, а в 10-ти відділах наступила зміна нових секретарів. Похвальним є це, що Марта Лиско почала влаштовувати семінари під час відвідин округ і такий семінар відбувся в Клівленді.

4. *Союзові видання „Свобода" і „Український Тижневик".*

Як було вже раніше згадувано, щоденник „Свобода" і „Український Тижневик" сповняють важливу інформаційну ролю для вдержання зв'язку із поселеннями всіх країн, а ще важнішим є й це, що вже сьомий рік вільно читають наші видання у вільній Україні. У цей самий час, коли діяспора турбується про долю України, то найновіші інформації — вістки, читачі знаходять на сторінках нашої союзової преси. Але, на жаль, малий відсоток українців Америки й Канади оцінює важливість союзових видань. Доказом того служить це, що за дев'ять місяців цього року „Свобода" втратила 408 передплатників, а „Український Тижневик" втратив 246 передплатників і тим самим дефіцит за дев'ять місяців виносить 253,000 дол.

5. *Союзівка.*

Перевірка діловодства та загальної праці адміністрації ствердила, що дев'ять місяців цього року приходи виносили 1,011,000 дол., що є на 64,000 дол. більше, як було у цей самий час минулого року. Видатки Оселі у цей самий час були 1,392,000 дол., що є на 94,000 дол. більше, як було в цей час минулого року. А говорячи про видатки, то вони збільшуються кожного року внаслідок ремонту приміщень та збільшених податків. Дефіцит за дев'ять місяців виносить 381,000 дол. Союзівка, як і раніше, є популярною, сповняючи ролю українського культурного центру. Оселя стала популярною для відбуття весіль, а доказом служить це, що майже всі вікенди 1998 року вже є замовлені на вінчання молодих пар. Похвальним є й це, що з кожним роком збільшуються табори наших наймолодших союзовців „Пташат". Аналізуючи працю адміністрації Союзівки, то слід наголосити, що управитель оселі Іван Флис, мол., докладає всіх зусиль, щоб уникнути поважних недоборів при співпраці асистентки Соні Семанишин.

6. Контрольна Комісія одноголосно підтримує конкретні заходи для переведення злуки трьох союзів, а саме: Українського Братського Союзу, Української Народної Помочі з Українським Народним Союзом і буде так поступати під час 34-ої Конвенції в травні 1998 року.

Майже кожного дня американська преса інформує про злуки поважних установ, фабрик і банків, які об'єднуються і не питають, як будуть „охрещені" по злуці, а плянують, як економічно розбудувати злучену установу. Ми повинні мати візію, поглянути кілька декад наперед і запитатись себе, яка доля чекає наші братські союзи? Тепер ще не пізно, нам не потрібно оплачувати три адміністрації із оплатою сотні тисяч долярів річно. Злука трьох союзів заощадить річно один мільйон долярів, а може й більше. За заощаджені гроші можна буде видавати щоденник „Свободу".

7. Контрольна Комісія є стурбована із дефіцитової господарки Канади. Згідно зі звітами касира Союзу Степана Качарая, дефіцит за останні три роки (1996–95–94) виносив понад один мільйон канадських долярів. Тому Контрольна Комісія однозгідно рекомендує Екзекутиві поробити негайні заходи для здержання дефіцитової господарки Канади.

8. Нав'язуючи до звіту про союзові видання, Контрольна Комісія апелює не лише до членів УНСоюзу, але також до всієї української патріотичної громади стати читачами „Свободи" за 2 дол. в тижні. Чи ж можемо дозволити на це, щоб після 104 років наша славна „Свобода" перестала бути щоденником?

9. Контрольна Комісія також апелює до молодої ґенерації, молодих подруг, професіоналістів стати передплатником "Українського Тижневика", якого оцінюють, як найкращу англомовну етнічну газету Північної Америки.

10. Контрольна Комісія висловлює признання предсідникові Союзу мґр Уляні Дячук за професійне перенесення у двох днях із своїм „тімом" урядування канцелярій із старого до нового приміщення.

11. Контрольна Комісія закликає окружні управи та управи відділів так повести організаційну працю, щоб всі відділи мали придбаних нових членів в конвенційному році.

За контрольну Комісію:

Степан Гавриш, голова
Василь Пастушок, заступник голови
Стефанія Геврик, секретар,
інж. **Анатолій Дорошенко** і
мґр **Іван Винник**, члени.

У СЕРЕДУ, 28-ГО СІЧНЯ, японський міністер фінансів Гіроші Міцузука формально зрезиґнував зі свого становища, взявши тим самим на себе відповідальність за викритий два дні раніше хабарницький скандал у його міністерстві. Він у вівторок сказав репортерам засобів масової інформації, що його резиґнація викликана ув'язненням двох урядовців міністерства та звинуваченням їх у приниманні хабарів від банків, які були під їх наглядом.

Ділимося сумною вісткою з родиною, приятелями та знайомими, що 28-го січня в Рочестері, Н.Й. відійшов від нас на 91-му році життя наш дорогий
БАТЬКО, ДІДО І ПРАДІДО

бл. п.
МИХАЙЛО ЄЙНА

ПАНАХИДА в п'ятницю, 30-го січня о год. 7-ій веч. в похоронному заведенні Paul W. Harris.

ПОХОРОННІ відправи в суботу 31-го січня о год. 9:30 в українській католицькій церкві Богоявлення.

У глибокому смутку:
син — МИКОЛА з дружиною АННОЮ
внуки — ОРЕСТ з дружиною ЛИН і синами МИХАЙЛОМ і МАТЕЙКОМ
— БОГДАН
внучка — МАРУСЯ з мужем ДАНОМ і сином ДОРІЯНОМ
правнучка — ТАСЯ ЄЙНА
родина в ЗСА, Канаді й Україні.

Мандрівний табір СУМ „Холодноярськими стежками"

З ініціятиви Крайових управ Спілки Української Молоді Америки і України в серпні ц. р. відбувся спільний мандрівний табір п. з. „Холодноярськими стежками", в якому брало участь юнацтво з України, Америки і Бельгії.

Табір відбувався у 55-ту річницю створення УПА, 50-ту річницю Великого Рейду УПА і 50-ту річницю зловісної „Акції Вісла". Тереном нашої мандрівки-рейду вибрано Черкаську область, місцевості Холодний Яр, Суботів, Чигирин, Черкаси, Канів і Київ.

Табір промандрував біля 75 км, несучи в наплечниках ввесь виряд і припаси. Збірка учасників почалася в Києві. З Києва автобусом виїхали до Черкас, де нас зустріли і привітали місцеві власті. З Черкас дальше автобусом аж до місцевості Холодний Яр, де ми розтаборилися в підніжжі Мотронинського монастиря.

Місцевість Холодний Яр — знана з княжих часів. Тут побував великий київський князь Ярослав Мудрий. Цю гарну місцевість він подарував своєму воєводі Мирославові, де цей побудував велике городище — фортецю. Коли воєвода Мирослав загинув у бою, то для увічнення його пам'яти дружина Мотря збудувала там монастир і сама пішла в черниці. З того часу монастир називається Мотрин монастир або Мотронинський. Монастир і до сьогодні діючий і там щонеділі і свята відправляються Св. Літургії.

Лісиста природа і терен Холодного Яру служили притулком-сховищем і базою повстань і заворушень. В Холодному Ярі розпочалося повстання гайдамаків проти польських панів, т. зв. „Коліївщина". В Холодному Ярі біля села Буда стоїть тисячолітній дуб-велетень т. зв. дуб Максима Залізняка. Дуб служив місцем зібрання керівників повстання як Богдан Хмельницький, Максим Залізняк та інші. Під цим дубом гайдамаки давали клятву на безпощадну боротьбу з польськими магнатами. В роки 1843–1845 тут побував Тарас Шевченко і, слухаючи оповідань місцевих жителів про Коліївщину та часи Козаччини, написав поему „Гайдамаки" і вірш „Холодний Яр". Холодний Яр тісно пов'язаний з Козацько-Гетьманською Державою. В 1918–1922 рр. „... повіяв новий огонь з Холодного Яру". Українці на чолі з отаманами братами Чучупаками піднесли повстання проти большевицької навали на Україну. Тут на кожному кроці зустрічаються німі свідки нашої давнини. Тут все дихає історичним минулим нашого народу.

В таборі зразу закипіло таборовим життям. Очистили площу, розложили шатра, збудували кухню, поставили мачту на прапор і висипали символічну могилу „Українським Героям", біля яких відбувалися апелі та збірки. Знайшли криницю з доброю джерельною водою. Кожного дня відбувалися таборові зайняття: гутірки, виклади першої допомоги, теренознавство, будова шнурових мостів, лазіння шнурами по скелях, стріляння з луків і пістолетів. Вечорами при ватрі відбувалися проби співу. Одна з тих ватр була присвячена „Холодноярським Героям", на яку до нас загостили місцеві селяни і молодь. З відвідинами прийшла до нас і преса: русло обласного телебачення, місцеві кореспонденти газет і радіо.

За час таборування в Холодному Ярі ми відвідали пам'ятник „Холодноярським Героям" біля села Мельники, де місцевий священик відправив Панахиду за всіх поляглих у боротьбі за краще українського народу. Відвідали дуб Максима Залізняка, гайдамацьке озеро та інші місця.

Та прийшов час іти у мандри. Ми зложили табір, спакували наплечники і рушили в напрямку села Головківка. Вже під вечір розложили табір над гарним озером, де була нагода покупатися і відпочити з пройденого маршу. Після вечірнього апелю лягли відпочивати, бо на другий день раненько далі в дорогу, до села Вдовичин Хутір. Ночували в ліску біля села.

Мета маршу — Суботів.

Покладання вінків під пам'ятник Т. Шевченкові в Каневі.

Наступного дня рушили до Суботова. Дорога буде далека, терен горбовистий, але чудові краєвиди, спокійна річка Тясмин, гарні українські села (деякі старші хати ще під стріхою) давали нам охоту далі мандрувати, забуваючи втому. В дорозі до Суботова зупинилися біля т. зв. „Три Криниці" — викопані за наказом Хмельницького на пам'ятку боротьби українського народу проти польської шляхти. Була гарна нагода попити свіжої води і набрати запас у дальшу дорогу.

Таборуючи, в Суботові відвідали Іллінську церкву — усипальницю гетьмана Богдана Хмельницького. Ця церква, збудована Хмельницьким, була частиною суботівського замку, де і містилася садиба гетьмана. Відвідини церкви св. Іллі, розповідь молодого священика про історію церкви і замку Суботова, домовина гетьмана Б. Хмельницького в церкві — дуже емоційно подіяло на всіх нас. Як сказав один таборовик, „так виглядає, що десь загубилося триста років історії".

Наступна мета — Чигирин.

Чигирин і Суботів — це місця, де витає непокірний дух козацтва, де незаперечна „правда прадідів великих". Відчувається присутність славних Байди Вишневецького, Северина Наливайка, Тараса Трясила, Сулими, Гуні, Богдана Хмельницького, Петра Дорошенка.

Над Чигирином височіє Замкова гора — „Богданова Гора" — на якій знаходилася одна з наймогутніших фортець, яка разом з Холодноярськими лісами і ярами закривала шлях ордам з Дикого Поля. Купіль в річці Тясмин, відвідини Чигирина, дух минулого довго залишаться в нашій пам'яті.

З Чигирина вже автобусом рушили в дорогу до Черкас. В Черкасах відвідали новий Музей Василя Симоненка. Там ми краще зрозуміли Симоненкове: „Можна все на світі вибирати сину, вибрати не можна тільки Батьківщину!". Також мали зустріч з художником Данилом Нарбутом. Цього ж вечора в Черкасах відбувалося величаве закінчення Фестивалю сучасної естрадної музики „Крізь терни до зірок", в якому ми взяли участь, виступаючи на сцені, де співали найкращі зірки України. Ми привітали черкащан з Днем Незалежности, що наближався, і від учасників табору подякували гостинній черкаській землі, якою ми мандрували, а на прощання заспівали пісню. Черкащани радо нас вітали, розмовляли, розпитували, хто ми, звідки, куди ідемо? Була гарна нагода поспілкуватися. Навіть українські вояки, які в час фестивалю були при службі-охороні, хотіли на пам'ятку фотографуватися з таборовиками. Вже була пізна ніч, як ми повернулися до нашого готелю.

Субота рано. Рушаємо автобусом до Канева. Організовано сходами ідемо до могили Тараса Шевченка, де відбули апель і зложили квіти. Слухаючи „Заповіт", глибоко закарбувалися слова: „І мене в сім'ї великій, в сім'ї вольній новій, не забудьте пом'янути незлим, тихим словом". З святково піднесеним настроєм залишали гору і спустилися на берег Дніпра. Після перекуски і короткого відпочинку під'їхала „ракета" і ми Дніпром рушили до Києва.

Неділя. День Незалежности України. У кожного настрій святково-бадьорий. Їдемо трамваєм і „метро" до Майдану Незалежности. На зупинці „Хрещатик" виходимо. Тисячі людей проходять Хрещатиком. Всюди музика і спів. Київ, Україна святкує 6-ту річницю Незалежности.

З майдану переходимо до парку Тараса Шевченка. Біля пам'ятника сотні людей. Громадські діячі, церковні достойники складають вінки і квіти Кобзареві. І тут біля пам'ятника відбулося офіційне закриття нашого мандрівного табору.

Спільне таборове пережиття, вигоди і невигоди, гарні спомини, нові знайомства і приятелі, сльози прощання назавжди залишаться в пам'яті всіх учасників. А це завдяки Холодноярським стежкам, які водили нас у далеке минуле княжої доби, привели в славне минуле козацько-гетьманської держави, заглянули в глибокі яруги гайдамацького повстання. По дорозі стежки зупинилися з глибоким поклоном до підніжжя Великого Кобзаря і довели нас Дніпром до столиці України, славного княжого Києва в так довго очікуваний день, за який український народ зложив мільйони жертв — День Незалежности!

Ю. Наконечний

УКРАЇНСЬКА СВІТЛИЧКА ДОПОМАГАЄ БАТЬКАМ ВИХОВУВАТИ ДИТИНУ

Згадали Едварда Козака — ЕКА

З ініціятиви культурно-освітньої референтки 64-го Відділу СУА в Ню Йорку Уляни Старосольської влаштовано спільно із Загоном „Червона калина" і ОУП „Слово" дня 20-го грудня 1997 року в залі НТШ вечір пам'яті Едварда Козака.

Численно зібрану публіку привітала голова 64-го Відділу Христя Навроцька словами: „Не могла я уявити собі в 1933 чи 1934 роках, що прийдеться мені колись брати участь у таких поминках. Тоді до Стрия приїхав зі Львова „Політичний вертеп", який створив ЕКО. То були маріонетки-карикатури визначних громадян, включно з діячами Стрия зі знаменитим сатиричним текстом. Деякі діячі трохи обрушились, але мій батько д-р Р. Домбчевський був захоплений і сказав, що ЕКО — це обдарована Богом кількома талантами людина".

Програмою дуже цікаво проводила У. Старосольська, згадуючи між точками моменти з Гантеру, де завжди літом перебував на Кобзарівці ЕКО з дружиною Марією.

Про ЕКА-маляра говорив мистець Богдан Титла, який підкреслив найбільш характеристичні риси в його творчості, цитуючи його слова, друковані в журналі „Українське мистецтво" (Мюнхен 1947 р.): „Не шукаймо мистецтва повище наших голов, десь у просторах, не глузуймо і не шукаймо мистецтва між теоретичними надбаннями нашого ума, бо мистецтво найдеться тільки нище голови, на лінії серця". І тому твердження залишився вірним ціле життя.

Для нас ЕКО був гуморист, карикатурист, маляр і графік, але для загалу він був гумористом. В галузі станкового мистецтва і графіки ЕКО проявляв свій своєрідний світогляд, в який вклав української культуру. В школі Олекси Новаківського ЕКО був коротко, там навчився композиції і дисципліни рисунку, але сюжети народного мистецтва були його власні. Б. Титла погрупував їх за тематикою: військовою, характерних подій села і гуцульського побуту. ЕКО малював теж пейзажі і портрети (в 30-их роках). Графіка, особливо книжкова, проявлялася в обкладинках книжок та ілюстраціях (як до Франкового „Лиса Микити"). Свою енергію концентрував на дитячому виданні „Світ Дитини" і журналі гумору „Комар". ЕКО у своїй третій ділянці мистецтва — карикатурі, проявив визначну діяльність в часі занепаду західньо-европейської карикатури і цілковитої відсутности її на сході Европи.

Многогранний талант ЕКА буде темою праць дослідників мистецтва. Львівський мистецтвознавець Роман Яців сказав: „ЕКО явище за своєю поетичною природою суто львівське, за змістом і значенням — національне, а силою мистецького виразу — загальнолюдське". Богдан Титла в дуже зрозумілий спосіб подав характеристику творчости того непересічного мистця.

В різноманітній програмі, яка віддзеркалювала талант ЕКА як гумориста, Наталка Соневицька відчитала Бабая „Заспів" і вірш з 30-их років „Зірка". Вона теж подала до відома присутнім документ міжнародної реєстрації зір, в якому сказано, що одну з них названо іменем Едвард (ЕКО) Козак. То ім'я є зареєстроване у списках зір у сховищі в Швайцарії і в реєстрі авторських прав ЗСА. Це був дарунок ЕКО у його 85-ліття від групи прихильників з Дітройту. Орест Кебело прочитав гумореску Ікера „Святий Бозі". Відомі українські публіцисти Лесик Кмета і Ярослав Шуль читали ЕКА „Інтерв'ю на 85-ліття". Окремо Л. Кмета — „Гуцулку Ксеню", а Я. Шуль — „Як я духом був у краю". Дарія Костів зі зрозумінням гумору ЕКА прочитала його дві гуморески: „Різниця" і „О національній злості".

У вокальній частині виступали Оксана Лиховид і Наталка Рожанківська, які виконали народню пісню „Посилала мене мати" і „Коломийки" до слів ЕКА, і в другій частині „Чарівний сон" — Танго до слів ЕКА, муз. Б. Весоловського і улюблену ЕКОМ „Гуцулку Ксеню". Святослава Качарай своїм милозвучним сопрано виконала „Чар ночі", муз. Б. Весоловського, і „Чар карпатських гір". На закінчення Наталка Соневицька висловила „Побажання" ЕКА.

Виконавці гумористичної частини викликали у публіки вибухи сміху до сліз. Мабуть, багатьом пригадувалися журнал „Лис Микита" чи „Гриць Зозуля", які завжди будуть актуальні і може будуть висловом „національної совісти" діяспори.

Богдан Кузишин дякував присутнім від Загону „Червона калина", який є гордий з приналежности до нього Едварда Козака — ЕКА, пам'ять про якого зберігатимуть тут в діяспорі і пізнаватимуть в Україні.

Христя Навроцька

МОЖНА ЗАМОВИТИ КНИЖКУ Р. РАХМАННОГО

У „Свободі" з 10-го січня ч. 6 була вміщена ширша стаття на тему нової появи книжки Романа Рахманного п. з. „Роздуми про Україну", і її презентації в Києві. Книжку можна замовити у брата Р. Рахманного, полк. Стефана Олійника за 20 дол. Адреса: S. Olynyk, 4100 Massachusetts Ave., NW, Washington, DC 20016; tel/fax: (202) 362-3630.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ УНС

НЕДІЛЯ, 8-го ЛЮТОГО 1998 р.

Ню Бранзвик, Н. Дж. Відбудуться Звичайні загальні збори Відд. 353 Т-ва Запорізька Січ, о год. 1-ій по пол. у приміщенні української католицької церкви при 86 Лівінгстон аве., Ню Бранзвик, Н. Дж. Програма зборів: звіти уступаючої Управи, Контрольної комісії, вибір нової Управи та делегатів на 34 Конвенію.

ARKA Company Department Store
26 First Avenue
New York, NY 10009
Tel.: (212) 473-3550
ВСІ НАЙНОВІШІ КНИЖКОВІ ВИДАННЯ одержите в АРЦІ

• ПРАЦЯ •

Чоловік і жінка з України пошукують працю по догляду за старшими людьми або дітьми чи іншу роботу.
Тел.: (908) 526-1164

Пошукуємо жінку між 25-45 років із знанням англійської мови і правом їзди до опіки трьох дітей і домашньої праці. East Hanover, N.J.
Tel.: (973) 428-1484

Пошукуємо жінку, 25-50 років, для опіки двох маленьких хлопчиків і домашньої праці: Можливо з проживанням і харчуванням. Находимося у Вірджінії в околиці міста Вашингтону.
Тел.: (703) 875-6592
або (703) 255-6532

• РІЗНЕ •

GOV'T FORECLOSED homes for pennies on $1. Delinquent Tax, Repo's, REO's. Your Area.
Toll Free (1) 800-898-9778
Ext. H-6945
for current listings.

SEIZED CARS from $175. Porsches, Cadillacs, Chevys, BMW's, Corvettes. Also Jeeps, 4WD's. Your Area. Toll Free
1-800-218-9000
Ext. A-1871 for current listings.

✻ FUNERAL DIRECTORS ✻

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Займається похоронами в BRONX, BROOKLYN, NEW YORK і ОКОЛИЦЯХ
ЛУІС НАЙҐРО - директор
Родина ДМИТРИК
Peter Jarema
129 EAST 7th STREET
NEW YORK, N.Y.10009
(212) 674-2568

LYTWYN & LYTWYN
UKRAINIAN FUNERAL DIRECTORS
AIR CONDITIONED
Обслуга ЩИРА і ЧЕСНА.
Our Services Are Available Anywhere in New Jersey.
Також займаємося похоронами на цвинтарі в Бавнд Бруку і перенесенням Тлінних Останків з різних країн світу.
UNION FUNERAL HOME
1600 Stuyvesant Avenue
(corner Stanley Terr.)
UNION, N.J. 07083
(908) 964-4222
(973) 375-5555

Д-р ЄВГЕН ОЛЕНКО
внутрішні хвороби
приймає у Квінсі і виїжджає на виклики домів.
Дентист ОЛЬГА ОЛЕНКО
Профілактика хворіб ясен і зубів. Лікування і протезування. Косметична стоматологія. Приймається тільки за попереднім домовленням.
Адреса у Мангеттені: ROCKEFELLER CENTER, 630 5th Ave., Room 1803, New York, N.Y. 10020
Адреса у Квінсі: 105-37 64th Avenue, Forest Hills, N.Y. 11375, (718) 459-0111

ГАРАНТУЄМО НАЙШВИДШУ І НАЙКРАЩУ ОБСЛУГУ
Доставляємо в: Україну, Білорусь, Молдову, Росію, Прибалтику
ДОЛЯРИ
Доставка особисто в руки від 3 до 18 днів
Експрес-доставка від 24 до 60 годин
НОВІ ЗНИЖЕНІ ЦІНИ
МІСТ MEEST
MEEST CORPORATION INC.
97 Six Point Rd., Toronto, ON, Canada M8Z 2X3
тел.: (416) 236-2032
факс: (416) 236-2110
дзвоніть безкоштовно
1-800-361-7345
ПРОДУКТОВІ ПАЧКИ
Стандартні продуктові пачки з продуктів високої якости
великий вибір доступні ціни
Доставка від 1 до 4 тижнів
ПАЧКИ
КОРАБЛЕМ Доставка від 4 до 8 тижнів
ЛІТАКОМ Доставка від 1 до 4 тижнів
Контейнери відправляємо щотижня. Безкоштовно підбираємо пачки з хати за посередництвом UPS.
Чому ми найкращі?
• Тому, що ми дбаємо за кожне Ваше замовлення
• Тому, що ми гарантуємо 100% доставу в обіцяні терміни
• Тому, що ми в кожну хвилину дамо Вам відповідь про Ваше замовлення
ІНШІ ПОСЛУГИ
ДОСТАВЛЯЄМО:
• АВТОМОБІЛІ, ТРАКТОРИ ФАРМАРСЬКУ ТЕХНІКУ
• ПОБУТОВІ ТОВАРИ ТА ЕЛЕКТРОНІКУ
• ЛИСТИ, ДОКУМЕНТИ ПОДАРУНКИ
• АВТОМОБІЛІ В КОНТЕЙНЕРАХ
• БУДЬ-ЯКІ ІНШІ ВАНТАЖІ
На кожне замовлення даємо письмову відповідь від отримувача
регіональні представники
Східна Америка: MEEST-AMERICA, 817 Pensylvania Ave., Linden, NJ 07036, тел: (908) 925-5525, 1-800-288-9949
Центральна Америка: MEEST-KARPATY, 2236 West Chicago Ave., Chicago, IL 60622, тел: (312) 489-9225, 1-800-KARPATY
Західна Америка: MEEST-CALIFORNIA, 500 East Harvard St., Glendale (L.A.), CA 91205, тел: (818) 547-4910
Східна Канада: MEEST-MONTREAL, 3242 Beaubien East, Montreal, QUE H1Y 1H7, тел: (514) 593-4715
Західна Канада: MEEST-ALBERTA, 10834 97 St., Edmonton, AB T5H 3M3, тел: (403) 424-1777, 1-800-518-5558
Для кращої обслуги клієнтів маємо понад 250 агентів у Північній Америці.
За агентом у Вашій місцевості дзвоніть безкоштовно 1-800-361-7345

ПАЧКИ В УКРАЇНУ
0.69 за фунт
Підбираємо пакунки з хати
DNIPRO CO.
У наших крамницях можна придбати квитки в Україну та з України. А також, до вибору 99 взірців хусток!!!
CLIFTON, NJ, 565 Clifton Ave, Tel. 973-916-1543
PHILADELPHIA, 1801 Cottman Ave, Tel. 215-728-6040
NEWARK, NJ, 698 Sanford Ave, Tel. 973-373-8783

UKRAINE-PAC
(201) 831-1499
PACKAGE and FOOD Parcel Service
ПАЧКИ І ХАРЧІ ДО УКРАЇНИ
Закарпатська, Івано-Франківська, Львівська, Чернівецька і Тернопільська області.
RAHWAY Travel, Rahway, NJ, 908 381-8800
Steven MUSEY, Millville, NJ, 609 825-7665

ГРОМАДСЬКІ ІМПРЕЗИ

Редакційні вістки про громадські імпрези будуть поміщені у „Свободі" **тільки після появи платних оголошень** у щоденнику або „Українському Тижневику".

Редакція „Свободи"